

Handhavingsrapport 2009

Agentschap voor
Natuur en Bos

HANDHAVINGSRAPPORT 2009

Colofon

Uitgave

Vlaamse Overheid
Agentschap voor Natuur en Bos

Verantwoordelijke uitgever

Dirk Bogaert, Woordvoerder/Directeur Communicatie
Agentschap voor Natuur en Bos

Redactie

Brigitte De Wever, Cyreen Knockaert, Ghislain Mees, Jos Rutten, Paul Vandenabeele, Oguzhan Tanriverdi,
Bert Vandebosch, Mark Van den Meersschaut, Sven Vrielynck

Eindredactie

Mark Van den Meersschaut

Opmaak

Agentschap voor Natuur en Bos, Cel Communicatie

Datum van publicatie

Juni 2010

Dit rapport is ook beschikbaar op www.natuurenbos.be

Inhoud

VOORWOORD	3
DE ORGANISATIE VAN DE HANDHAVING BINNEN HET ANB	4
ORGANISATIESTRUCTUUR	4
TAKEN EN BEVOEGDHEDEN.....	5
ANB-RICHTLIJNEN.....	7
PERSONEEL, VORMING EN MIDDELEN	8
PERSONEEL: AANTAL VTE INZETBAAR VOOR HANDHAVING.....	8
VORMING	9
MIDDELEN.....	9
HANDHAVINGSPLAN 2009	11
REACTIEVE CONTROLES	13
ROUTINECONTROLES	15
GECONTROLEERDE JAGERS EN VISSERS.....	15
GECONTROLEERDE VERGUNNINGEN.....	16
SPECIFIEKE HANDHAVINGSCAMPAGNES	17
STRAFRECHTELIJK EN ADMINISTRATIEFRECHTELIJK OPTREDEN	19
PROCESSEN-VERBAAL.....	19
PRIORITAIRE PROCESSEN-VERBAAL.....	21
STRAFRECHTELIJKE AFHANDELING.....	22
BESTUURLIJKE MAATREGELEN	22
VEILIGHEIDSMATREGELEN.....	23
AANMANINGEN	23
DE BEVOEGDHEDEN VAN DE GEMACHTIGDE AMBTENAREN VAN HET ANB.....	24
INBESLAGNEMINGEN	24
DODE ROOFVOGELS: ANALYSERESULTATEN	25
SAMENWERKING EN OVERLEG	29
SAMENWERKING MET GERECHTELIJKE INSTANTIES.....	29
SAMENWERKING MET GEMEENTELIJKE INSTANTIES.....	29
SAMENWERKING MET ANDERE VLAAMSE DIENSTEN	29
SAMENWERKING MET DE FEDERALE OVERHEID.....	30
SAMENWERKING MET ANDERE GEWESTEN.....	30
SAMENWERKING MET DE POLITIE	30
SAMENWERKING MET DE MILITAIRE OVERHEID	31
SAMENWERKING MET DE VLAAMSE HOGE RAAD VOOR MILIEUHANDHAVING	31
INTERN OVERLEG.....	31
INTERNATIONALE CONTEXT	32
KNELPUNTEN	33
KNELPUNTEN IN HET MILIEUHANDHAVINGSDECREET EN ZIJN UITVOERINGSBESLUITEN	33
KNELPUNTEN IN DE MILIEUBEHEERWETGEVING	34
ANDERE KNELPUNTEN	34

BIJLAGEN	36
BIJLAGE 1: ADRESSEN	36
BIJLAGE 2: PRIORITEITEN VAN HET HANDHAVINGSPLAN 2009 MET CORRESPONDERENDE PRIORITEITCODES:	37
BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN KNELPUNTEN IN DE MILIEUBEHEERWETGEVING (NIET LIMITATIEF).....	39
BIJLAGE 4: GEBRUIKTE AFKORTINGEN	44

Voorwoord

Dit rapport is het eerste handhavingsrapport van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Het probeert een antwoord te geven op de vraag in welke mate het ANB zijn handhavingstaak in het afgelopen jaar 2009 heeft uitgevoerd.

Het ANB zal voortaan jaarlijks een handhavingsrapport opstellen dat de basis zal vormen voor de bijdrage van het ANB aan het jaarlijkse milieuhandhavingsrapport van de Vlaamse Hoge Raad voor Milieuhandhaving.

Eén van de kerntaken van het ANB bestaat erin het milieubeheerrecht te doen naleven. Onder het milieubeheerrecht moet, volgens de definitie opgenomen in het milieuhandhavingsbesluit (MHB), worden verstaan: de natuur-, de bos-, de jacht- en de riviervisserijregelgeving.

Behalve het ANB zijn er nog andere actoren met handhavingsbevoegdheid inzake het milieubeheerrecht actief op het terrein. Er wordt hierbij in de eerste plaats aan de reguliere politiediensten gedacht, die over een algemene vaststellingsbevoegdheid beschikken. Daarnaast zijn er naar schatting over heel Vlaanderen een duizendtal bijzondere veldwachters met een vaststellingsbevoegdheid (inzake milieubeheerrecht) actief op het terrein van hun aansteller; deze is in de meeste gevallen een jager, maar ook sommige openbare besturen hebben bijzondere veldwachters in dienst voor de bewaking van hun domeinen.

Het ANB ontvangt geen informatie over aantallen processen-verbaal opgesteld door politiediensten of bijzondere veldwachters voor schending van de milieubeheerwetgeving.

Dit rapport heeft bijgevolg enkel betrekking op de ANB-handhaving van die regelgeving.

In 2009 is het milieuhandhavingsdecreet (MHD) in werking getreden.

De natuurinspecteurs en de boswachters van het ANB beschikken sindsdien over een uitgebreid en coherenter instrumentarium om de regelgeving te doen naleven, wat op zich natuurlijk zeer positief is.

Anderzijds veroorzaakt de toepassing van het MHD een sterke stijging van de noodzakelijke ondersteunende administratieve taken, vooral op de secretariaten van de provinciale natuurinspecties.

In dit rapport worden ook enkele aanbevelingen geformuleerd om een aantal knelpunten in het MHD en/of zijn uitvoeringsbesluiten en in de milieubeheerwetgeving weg te werken.

De organisatie van de handhaving binnen het ANB

Organisatiestructuur

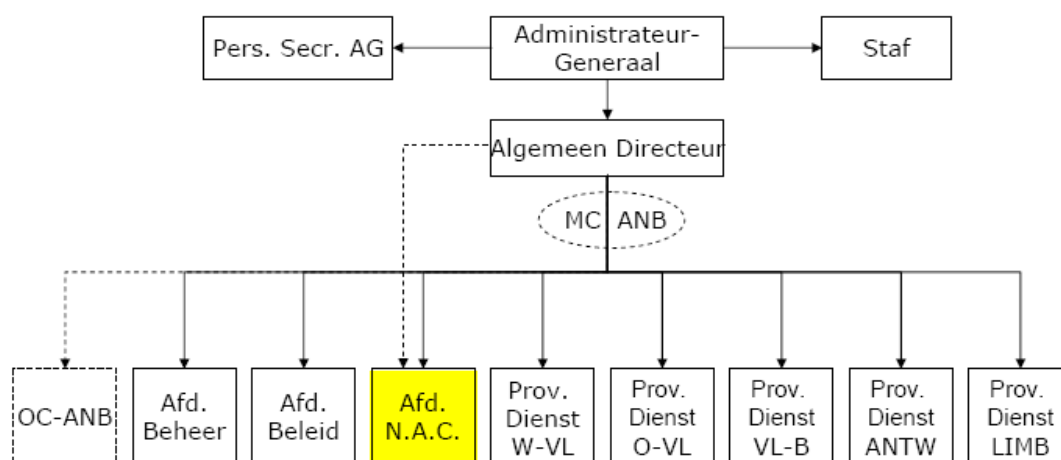
Eén van de doelstellingen bij de oprichting van het ANB in 2006, was het streven naar een verhoogde en structurele aandacht voor de handhaving van natuurdelicten in brede zin. Die doelstelling werd op organisatorisch vlak vertaald in de oprichting van een aparte en onafhankelijke cel Natuurinspectie binnen het ANB.

Op het niveau van de Centrale Diensten is de Natuurinspectie verantwoordelijk voor de aansturing en de coördinatie van de handhaving, de algemene monitoring en bewaking van het handhavingsbeleid, de opmaak van het handhavingsplan, juridische ondersteuning van de handhaving, vorming en opleiding van de handhavers, opvolging van de regelgeving... De Natuurinspectie heeft in het organogram een eigen plaats, apart van de uitvoerende activiteiten en rechtstreeks onder de algemeen directeur. Dit is noodzakelijk is om een objectieve en onafhankelijke handhaving te garanderen.

Op het niveau van de Provinciale diensten is er in elke provincie een aparte cel Natuurinspectie opgericht. Deze cellen Natuurinspectie staan in voor het toezicht (in regel buiten de domeinen onder beheerverantwoordelijkheid van het ANB; binnen die domeinen gebeurt het toezicht door de boswachters van de diverse beheerregio's) en de opsporing (overall), de uitvoering van het handhavingsplan (samen met de provinciale beheercellen en met de Natuurinspectie van de Centrale Diensten), de controle op het naleven van vergunningsvoorwaarden, contacten met politie en parketten, de centralisatie, verwerking en opvolging van de processen-verbaal. Deze cellen op het niveau van de Provinciale Dienst worden telkens geleid door een celverantwoordelijke Natuurinspectie.

De plaats van de Natuurinspectie binnen het Agentschap voor Natuur en Bos kan als volgt worden weergegeven:

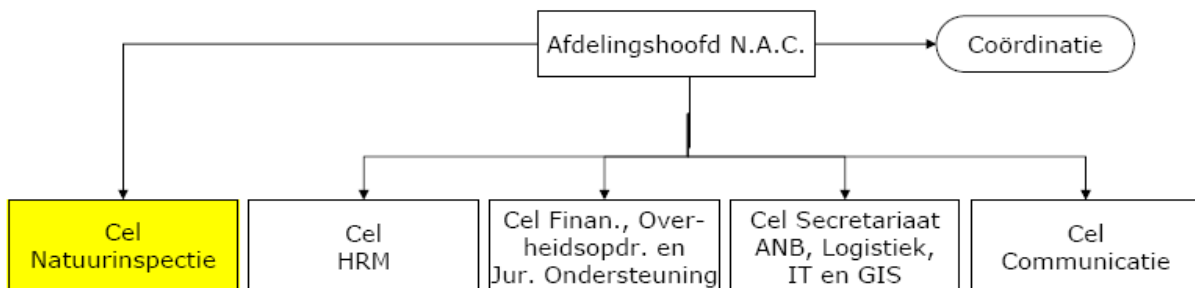
Algemeen organigram:

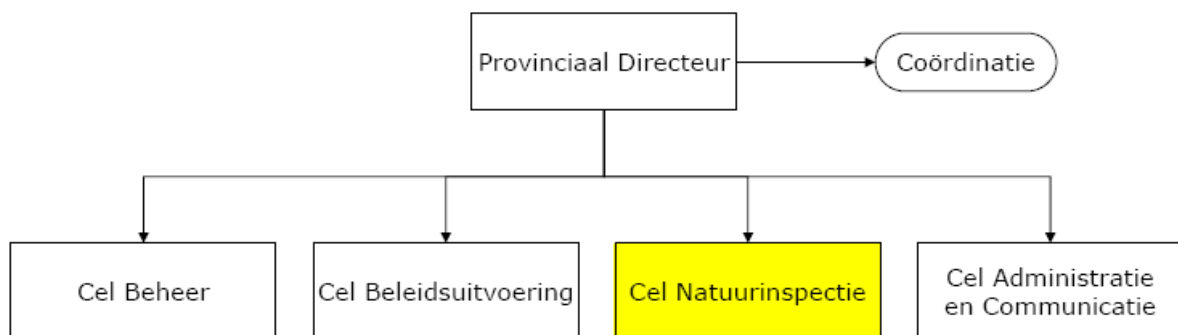
Afdeling N.A.C.: Afdeling Natuurinspectie, Administratie en Communicatie

MC ANB: Management Comité van het ANB

Organigram van de Centrale diensten:

Organigram van de Provinciale diensten:

Taken en bevoegdheden

De kernopdrachten van het ANB staan vermeld in artikel 3 van het **oprichtingsbesluit** van het ANB (Besluit van de Vlaamse Regering van 23 december 2005 – B.S. 2 februari 2006).

Met betrekking tot de handhaving is daarin bepaald dat het ANB dient *"te zorgen voor de handhaving van de regelgeving met betrekking tot haar missie en taken; het betreft in eerste instantie de handhaving met betrekking tot de eigen domeinen."*

Gezien de beleidskeuze om de natuurinspectie uit te bouwen, blijft de bovengenoemde taak niet langer beperkt tot de handhaving binnen de eigen domeinen van het ANB. De natuurinspectie is immers vooral actief buiten de domeinen beheerd door het ANB. Uit analyse blijkt trouwens dat de meeste delicten buiten ANB-domeinen worden gepleegd. Een aanpassing van het oprichtingsbesluit dringt zich dan ook op.

De procedure tot een wijziging van het oprichtingsbesluit werd in het najaar 2009 gestart.

Het ANB is inhoudelijk bevoegd voor o.a. de handhaving van de volgende wetgeving:

- 1° het boswetboek van 19 december 1854;
- 2° de jachtwet van 28 februari 1882;
- 3° de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij;
- 4° de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud;

5° het Bosdecreet van 13 juni 1990;
6° het Jachtdecreet van 24 juli 1991;
7° het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu,
en alle bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

Het geheel van de bovengenoemde regelgeving valt onder de noemer van het milieubeheerrecht, op grond van de definitie opgenomen in het MHB.

Bovendien is er de volgende wetgeving waarvoor het ANB niet inhoudelijk bevoegd is, maar waar het wel een (al dan niet beperkte) handhavingsbevoegdheid heeft:

1° het veldwetboek;
2° de wet van 28 juli 1981 houdende goedkeuring van de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten, en van de Bijlagen, opgemaakt te Washington op 3 maart 1973, alsmede van de Wijziging van de Overeenkomst, aangenomen te Bonn op 22 juni 1979;
3° het afvalstoffendecreet van 2 juli 1981.

De handhaving van voormelde wetten en decreten gebeurt sinds medio 2009 volgens de regels en procedures van het **MHD**. Dat decreet is, althans voor wat de bevoegdheden van het ANB betreft, op 25 juni 2009 in werking getreden.

Het begrip handhaving omvat in brede zin zowel het toezicht als de opsporing en de sanctionering¹.

Het ANB is bevoegd voor het uitoefenen van toezicht en opsporing; de sanctionering is een taak van het parket (strafrechtelijke sanctionering) of van de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer (AMMC, bestuurlijke sanctionering).

Toezicht kan worden gedefinieerd als het geheel van handelingen die erop gericht zijn zich ervan te vergewissen dat de wetten en decreten worden nageleefd. Toezicht is preventief van aard en gericht op het voorkomen of doen ophouden van delicten; er is geen vermoeden van een strafbaar feit. Toezicht wordt uitgevoerd door een toezichthouder.

Opsporing kan worden gedefinieerd als het geheel van handelingen die kaderen binnen de bevoegdheden die het wetboek van strafvordering en bijzondere wetten en decreten toekennen aan opsporingsambtenaren om misdrijven op te sporen met het oog op hun vervolging door de strafrechter. Opsporing is repressief van aard en gericht op het verzamelen van bewijzen bij vermoeden van een strafbaar feit. Opsporing wordt uitgevoerd door een opsporingsambtenaar.

Hebben binnen het ANB de hoedanigheid van **toezichthouder**: de natuurinspecteur, de boswachter, de celverantwoordelijke natuurinspectie, de medewerker provinciale natuurinspectie, de regiobeheerder en de celverantwoordelijke beheer.

Hebben binnen het ANB de hoedanigheid van **gewestelijke opsporingsambtenaar** (officier van gerechtelijke politie): de natuurinspecteur, de celverantwoordelijke natuurinspectie en de medewerker provinciale natuurinspectie.

De celverantwoordelijken natuurinspectie hebben bovendien de hoedanigheid van hulpofficier van de Procureur des Konings.

De natuurinspecteur doet dus zowel aan toezicht als aan opsporing; de boswachter oefent enkel toezicht uit, en dat binnen de domeinen beheerd door het ANB. In een

¹ "Straf- en administratieve sancties in Vlaamse regelgeving. Aanbevelingen voor een sterker handhavingsbeleid" – eindrapport van 7 december 2009 van het Interuniversitair Centrum voor Wetgeving, p. 239

overgangssituatie verrichten een aantal boswachters met deeltijdse natuurinspectietaken, naast toezicht, ook opsporingstaken.

Bijgevolg draagt de natuurinspecteur een dubbele pet, nl. die van gewestelijke toezichthouder en die van gewestelijke opsporingsambtenaar (officier van gerechtelijke politie).

Hoewel het onderscheid tussen toezicht en opsporing theoretisch vrij duidelijk is, valt dat in de praktijk soms minder mee omdat het begrip "vermoeden van een strafbaar feit" voor interpretatie vatbaar is. Zo beschouwt het ANB de behandeling van meldingen van bepaalde feiten door burgers of externe instanties in de meeste gevallen als toezicht; pas wanneer het resultaat van dat toezicht aanzet tot bijkomende onderzoeksdaden kan men in de opsporingsfase terecht komen.

ANB-richtlijnen

De personeelsleden van het ANB met handhavingstaken moeten hun taken niet enkel conform de wettelijke bepalingen uitvoeren; ook binnen het ANB zijn procedures vastgelegd om handhaving efficiënt en effectief te (kunnen) laten verlopen.

Die procedures zijn geformaliseerd in een aantal richtlijnen. Zo werden in 2009 twee richtlijnen in verband met handhaving goedgekeurd door het Management Comité van het ANB:

- ANB-Richtlijn 2009/6 met betrekking tot de toepassing van het milieu-handhavingsdecreet;
- ANB-Richtlijn 2009/8 met betrekking tot de wapendracht en tot vaststelling van een deontologische code inzake het bezit, de dracht en het gebruik van wapens.

In 2008 werden in verband met handhaving volgende richtlijnen goedgekeurd door het Management Comité van het ANB:

- ANB-Richtlijn 2008/1 betreffende de procedure tot toekenning van een notitienummer aan een proces-verbaal;
- ANB-Richtlijn 2008/2 betreffende de dienstregeling voor onder meer personeelsleden van het ANB met een toezichtsfunctie en/of een opsporingsfunctie;
- ANB-Richtlijn 2008/6 met betrekking tot de registratie van meldingen ingediend bij de Natuurinspectie.

Personeel, Vorming en Middelen

Personeel: Aantal VTE inzetbaar voor handhaving

Natuurinspectie:

De volgende tabel geeft een overzicht van de aantallen voltijdse equivalenten (VTE) die ingeschakeld zijn voor de natuurinspectie (situatie per 1 april 2010).

	Celverantwoordelijke of andere niveau A	Natuurinspecteurs voltijds	Boswachters met deeltijdse natuurinspectietaken (in VTE)	Administratieve ondersteuning	Totaal in VTE
Antwerpen	1	6	1,65	0,2	8,85
Limburg	0,5	5	2,6	0,5	8,6
Vlaams-Brabant	1	6	1,2	1	9,2
Oost-Vlaanderen	1	5	1,1	0,8	7,9
West-Vlaanderen	1	4	2	1	8
Centrale Diensten	2	0	0	0,5	2,5
Totaal	6,5	26	8,55	4,0	45,05

Het uiteindelijke streefdoel van het ANB in het kader van het (ontwerp)personeelsplan 2009 - 2014 "To Be" is een handhavingsequivalent van (gemiddeld) minimaal 8 VTE natuurinspecteurs per provincie¹. Dat aantal is nodig om een kwaliteitsvol toezicht tijdens de week en in het weekend te kunnen uitbouwen. Met het huidige effectief is het niet mogelijk om elk weekend van het jaar over een toezichtsploeg te beschikken.

Bovendien is het onontbeerlijk dat de Natuurinspectie op termijn in elke provincie over één VTE voor administratieve ondersteuning beschikt: het milieuhandavingsdecreet heeft immers tot een merkelijke stijging van de noodzakelijke administratieve ondersteunende taken geleid (opmaak van besluiten houdende bestuurlijke maatregelen, brieven naar overtreders, het College van Burgemeester en Schepenen, het parket, AMMC, enz.)

De boswachters met deeltijdse natuurinspectietaken blijven in een overgangperiode natuurinspectietaken vervullen om handhavingstekorten op te vullen. Hun inzet moet verder geoptimaliseerd worden.

¹ Zie ook het antwoord van minister Schauvliege op parlementaire vraag nr. 34 van 17 september 2009.

Het is belangrijk te benadrukken dat het combineren van specialisaties slechts een overgangssituatie is en dus tijdelijk. Via aanwervingen, vervangingen, wijziging van specialisatie, e.d.m. moeten de tekorten op korte tot middellange termijn structureel worden opgevangen.

Cel beheer:

De boswachter staat in voor het toezicht in de domeinen beheerd door het ANB. Er zijn in totaal 114 boswachters (94 VTE) in de verschillende beheerregio's van het ANB. De belangrijkste taak van de boswachter is het beheer van de bos- en natuurgebieden in zijn gebied. Omdat hij in het kader van zijn beheertaak veelvuldig aanwezig is op het terrein, kan hij ook het toezicht op een efficiënte manier uitoefenen. Een uitsplitsing naar tijdbesteding is vooral een theoretische oefening precies omdat beheer en toezicht samen worden uitgeoefend.

Vorming

1. Milieuhandhavingsdecreet: In het voorjaar 2009 heeft het ANB voor zijn personeelsleden een interne vorming georganiseerd over het nieuwe milieuhandhavingsdecreet: een tweedaagse opleiding voor personeelsleden van de natuurinspectie, resp. voor boswachters met OGP-statuuut (boswachters met deeltijdse natuurinspectietaken), een eendaagse opleiding voor de boswachters en een halve dag opleiding voor geïnteresseerde personeelsleden van de afdeling Beleid.

2. In juni 2009 heeft een afvaardiging van de Natuurinspectie deelgenomen aan een studiedag georganiseerd door het Provinciaal Milieunetwerk Oost-Vlaanderen over het milieuhandhavingsdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten.

3. In september 2009 heeft een afvaardiging van de Natuurinspectie deelgenomen aan een studiedag georganiseerd door de Vlaamse Hoge Raad voor Milieuhandhaving naar aanleiding van de inwerkingtreding van het nieuwe milieuhandhavingsdecreet.

4. Databank processen-verbaal: deze applicatie, operationeel sinds eind 2008, moest in de loop van 2009 grondig worden aangepast als gevolg van de inwerkingtreding van het milieuhandhavingsdecreet. Het ANB heeft in elke provincie interne vorming georganiseerd rond het gebruik van de nieuwe versie van de databank.

De databank processen-verbaal heeft een dubbel doel:

1° maximaal relevante informatie voor het handhavingsbeleid beschikbaar maken;

2° de opmaak van processen-verbaal en andere relevante documenten op een gestandaardiseerde wijze mogelijk maken.

Middelen

Salarissen: De totale loonkost voor het geheel van de Natuurinspectie (36,5 VTE, exclusief de boswachters met deeltijdse natuurinspectietaken) bedroeg op 31 december 2009 1.590.311,4 euro. Dit staat tegenover een loonkost voor heel ANB (766,5 VTE) van 34.708.414 euro.

Uitrusting: De Natuurinspectie van het ANB heeft voor de uitvoering van haar handhavingstaken vooral nood aan een goede uitrusting: een dienstwagen, dienstdiets, computer, GSM, uniform, wapens enz. De aanschaf hiervan is een taak voor de cel

secretariaat en IT binnen de afdeling NAC van het ANB. Voor de aankoop en het onderhoud van deze goederen wordt geput uit de algemene werkingsmiddelen van het ANB. De Natuurinspectie beschikt dus niet over een eigen budget.

Andere uitgaven zijn gerelateerd aan vorming (driemaandelijke schietoefeningen op schietstanden van de politiescholen) en aan onderzoek (laboratoriumanalyses van verdachte gevallen van dode roofvogels).

In 2009 werd voor de schietoefeningen in totaal 9.812 euro betaald.

Voor laboratoriumanalyses werd in 2009 in totaal 15.730,76 euro betaald.

ICT: In de loop van 2009 werd de databank processen-verbaal aangepast aan de vereisten van het nieuwe milieuhandhavingsdecreet. De handhavers van het ANB beschikken daarmee over een performante applicatie om op een gestandaardiseerde manier hun processen-verbaal op te stellen.

De databank stelt de Natuurinspectie ook in staat om snel beleidsrelevante informatie op te vragen.

Handhavingsplan 2009

Elk najaar bereidt de Natuurinspectie het handhavingsplan voor het volgende jaar voor. Het handhavingsplan bepaalt de prioriteiten betreffende handhaving voor het volgende jaar.

De uitvoering van het handhavingsplan is geen exclusieve taak van de Natuurinspectie. De boswachters die deel uitmaken van de beheercellen in de provinciale diensten oefenen, onder leiding van hun regiobeheerder, primair het toezicht uit binnen de domeinen in beheer door het ANB.

Ook de afdeling Beleid van het ANB heeft een taak te vervullen in de uitvoering van het handhavingsplan in de mate dat een efficiënte werking van de Natuurinspectie afhankelijk is van een vlotte informatiedoorstroming vanuit de afdeling Beleid, bv. op het vlak van afgeleverde (en te controleren) vergunningen.

In het handhavingsplan 2009 werden met betrekking tot de handhaving op het terrein de volgende prioriteiten opgenomen:

Optreden in het kader van toezicht of controle na klacht/aangifte

In de mate dat het toezicht, de klachten of aangiftes aanleiding geven tot het voeren van georganiseerde acties gelden de prioriteiten vermeld onder 3.3.

In de mate dat het toezicht, de klachten of aangiftes geen aanleiding geven tot het voeren van georganiseerde acties gelden de prioriteiten zoals hieronder vermeld:

1. Illegale wijziging van vegetatie (inclusief ontbossen) en kleine landschapselementen in het Vlaams Ecologisch Netwerk en binnen speciale beschermingszones.
2. Alle te beschermen soorten (vermeld in de bijlagen II, III en IV van het natuurdecreet)
3. Delicten in door het ANB beheerde domeinen.
4. Recreatieve manifestaties

Specifieke handhavingscampagnes op het terrein

Volgende georganiseerde acties hebben prioriteit in 2009:

1. Jachtcontrole (stroperij, uitzetten van wild ...): periode 1 september tot 15 oktober: minstens drie acties in elke provincie.
2. Roofvogelvergiftiging: periode januari – april: minstens drie acties in elke provincie
3. Illegale vogelvangst: periode september- november: minstens drie acties in elke provincie
4. Illegale vogelhandel: minstens drie controles van dierenwinkels in elke provincie
5. Controle van vogelbeurzen en vogelmarkten (indien nodig op interprovinciaal niveau te organiseren): minstens één actie per provincie
6. Regio Schelde-estuarium: controle op naleving van de fuikvisserij met vergunning op de Beneden-Zeeschelde, controle op de aanwezigheid van illegale fuiken op de hele Zeeschelde (met bijzondere aandacht voor de Boven-Zeeschelde) en controle op de recreatieve visserij met de hengel.

- Minimum 2 controleacties naar de aanwezigheid van illegale palingfuiken (Antwerpen en Oost-Vlaanderen), bij voorkeur samen met de scheepvaartpolitie. Periode einde mei-begin juni (eerste activiteit paling) en één actie in periode september- oktober (trek schieraal). Locatie: Boven-Zeeschelde en eventueel Durme
- Minimum 1 controleactie op de Beneden-Zeeschelde (Antwerpen en Oost-Vlaanderen), bij voorkeur samen met de scheepvaartpolitie: controle naleving fuikvisserij met vergunning en aanwezigheid van illegale palingfuiken.

7. Controle op de aanwezigheid van illegale palingfuiken: minstens drie acties in de provincies West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen; minstens één actie in Antwerpen.

8. Algemene controle van recreatieve hengelaars op het bezit van visverlof en eventuele overtredingen inzake de visserijwetgeving (inclusief met betrekking tot palingvisserij).

Aandachtspunten:

- Hengelwedstrijden,
- Vissen in gesloten tijd en 's nachts, meenemen ondermaatse vis
- Controle in knelpuntregio's (lokaal te bepalen), ...
- Snoekbaarsstroperij (kanalen, Grensmaasregio,...)

9. Controle op recreatieve manifestaties: minstens drie acties per provincie

10. Controle op wildcrossers en quads: minstens één actie per provincie

11. Controle op kappen zonder kapmachtiging of natuurvergunning in gebieden met groene bestemming (niet in woon- en industriegebieden)

12. Controle ter plaatse op subsidiabiliteit en oppervlakte in het kader van de plattelandsontwikkelingsmaatregelen: selectie van te controleren dossiers op basis van een risicoanalyse

Bovengenoemde prioriteiten zijn tot stand gekomen op basis van de prioriteitennota vervolgingsbeleid en een aantal criteria zoals het wettelijk statuut van bepaalde gebieden, het eigendomsstatuut, maatschappelijke relevantie en terreinervaring.

Op middellange termijn moeten de mogelijkheden worden onderzocht om prioriteiten te bepalen op basis van risicoanalyses; het opstellen van risicoanalyses is één van de aanbevelingen van een recent rapport van het Interuniversitair Centrum voor Wetgeving over een sterker handhavingsbeleid¹.

¹ "Straf- en administratieve sancties in Vlaamse regelgeving. Aanbevelingen voor een sterker handhavingsbeleid" – eindrapport van 7 december 2009 van het Interuniversitair Centrum voor Wetgeving

Reactieve Controles

Reactieve controles worden uitgevoerd naar aanleiding van een beroep dat wordt gedaan op het ANB, onder de vorm van een melding.

Meldingen kunnen zowel telefonisch als via e-mail worden doorgegeven aan de Natuurinspectie. Er is een permanentie van 6 tot 22 uur, ook tijdens het weekend. De telefoonnummers en de e-mailadressen staan vermeld in bijlage 1.

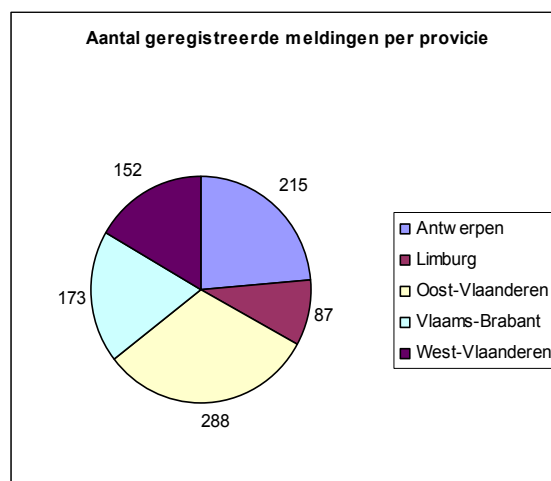
De Natuurinspectie heeft een applicatie ontwikkeld voor de registratie van meldingen, operationeel sinds eind 2008.

Onder een **melding** wordt zowel een klacht als een aangifte verstaan.

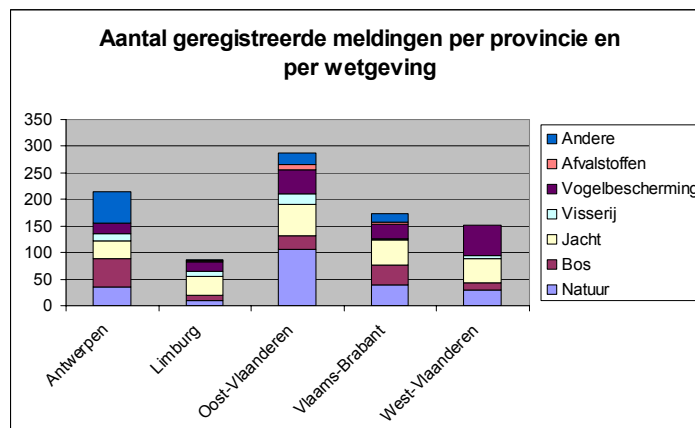
Een **klacht** is een melding van een mogelijk delict door een benadeelde partij.

Een **aangifte** is een melding van een mogelijk delict door een niet-benadeelde partij.

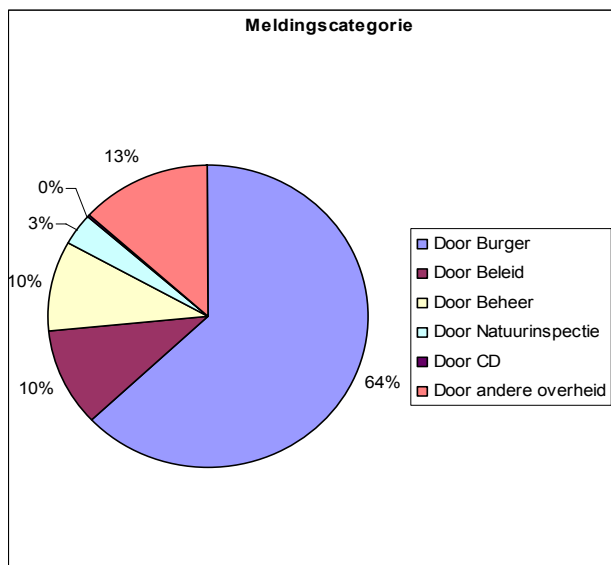
De grafiek hieronder geeft een overzicht van het aantal in 2009 geregistreerde meldingen per provincie:

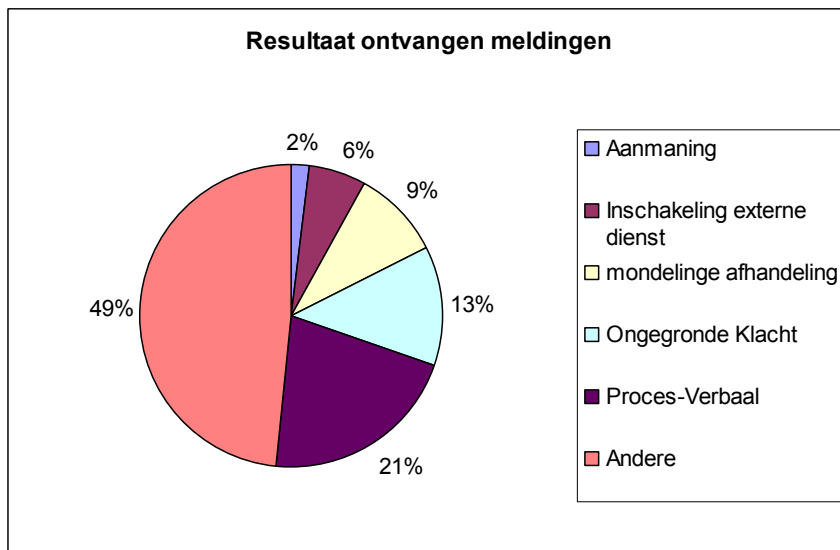
De grafiek hieronder geeft een overzicht van het aantal meldingen per provincie en per wetgeving:

De onderstaande grafiek geeft een overzicht van de oorsprong van de melding: betreft het een externe melding (burger, andere overheid dan ANB, of betreft het een interne melding van ANB-diensten). Tweederde van het aantal meldingen zijn afkomstig van burgers. Een kwart is afkomstig van de diverse ANB-diensten. Het saldo komt op rekening van andere overheden.

De grafiek hieronder geeft het resultaat weer van de ontvangen meldingen:

In één op vier gevallen heeft een melding geleid tot het opstellen van een proces-verbaal of het geven van een schriftelijke aanmaning; één op acht meldingen was ongegrond; in één op de tien gevallen kon de melding mondeling worden afgehandeld. De helft van de gevallen behoort tot de categorie "andere": ofwel is het resultaat niet gekend, ofwel loopt het onderzoek nog ofwel betreft het informatie op basis waarvan niet onmiddellijk kan worden opgetreden, maar die toch nuttig kan zijn voor de toekomst (zgn. "zachte informatie").

Routinecontroles

Gecontroleerde jagers en vissers

Aantal in 2009 gecontroleerde jachtverloven (JV) en visverloven (VV)

	Gecontr. JV	Uitgereikte JV	% controle	Gecontr. VV	Uitgereikte VV	% controle
Antwerpen	78	2.759	2,8%	861	15.456	5,6%
Limburg	262	2.285	11,5%	944	9.600	9,8%
Oost-Vlaanderen	111	2.735	4,1%	422	15.125	2,8%
Vlaams-Brabant	243	2.231	10,9%	767	7.279	10,5%
West-Vlaanderen	298	2.133	14,0%	2.570	13.496	19,0%
Totaal	992	12.143	8,2%	5.564	60.956	9,1%

(controle door natuurinspecteurs en boswachters)

De volgende tabel zet het aantal gecontroleerde visverloven af tegen het aantal opgestelde aanvankelijke processen-verbaal zodat een uitspraak kan worden gedaan over het % controles dat tot een proces-verbaal leidt.

	Gecontr. VV	Aanv. PV Visserij	% PV
Antwerpen	861	35	4,1%
Limburg	944	34	3,6%
Oost-Vlaanderen	422	21	5,0%
Vlaams-Brabant	767	11	1,4%
West-Vlaanderen	2.570	91	3,5%
Totaal	5.564	192	3,5%

Globaal gesproken kan dus gesteld worden dat 3,5% van de controles op visverloven hebben geleid tot het opstellen van een PV, waarbij er relatief grote verschillen tussen de provincies worden vastgesteld.

Naar aanleiding van dit voorbeeld van visserijcontroles (vooralsnog het enig beschikbare voorbeeld) kan meer algemeen de vraag worden gesteld naar de eventuele noodzaak van het instellen van drempelwaarden die uitdrukken wat het maatschappelijk gewenste nalevingsniveau van een bepaalde regel is, m.a.w. welk nalevingsniveau is vanuit maatschappelijk oogpunt aanvaardbaar? Het ideaal (geen overtredingen en bijgevolg ook geen PV's) is niet realistisch omdat de poging tot het bereiken van dergelijke doelstelling onevenredig hoge handhavingskosten met zich zou meebrengen.

Wellicht zal het beleid dus een arbitraire drempelwaarde moeten bepalen waarboven de handhaving van de regel prioriteit moet krijgen. Bij het bepalen van die drempelwaarde moet rekening gehouden worden met enerzijds de kost van handhaving (bij een te lage en dus te strenge drempelwaarde) en anderzijds de druk vanuit de maatschappij (bij een te hoge en dus te soepele drempelwaarde). Het is belangrijk een goed evenwicht te bereiken.

Het bepalen van dergelijke drempelwaarde hoort thuis in een handavingsplan.

De evolutie van het percentage geverbaliseerde vissers zal de volgende jaren nauwlettend in het oog worden gehouden.

Eenzelfde oefening voor jacht is niet mogelijk omdat veel jacht-PV's niet rechtstreeks gerelateerd zijn aan de controle van het jachtverlof.

Gecontroleerde vergunningen

Het Agentschap voor Natuur en Bos reikt elk jaar een groot aantal vergunningen uit. De controle op de naleving van de vergunningsvoorwaarden is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de beleidsuitvoerende entiteiten binnen het ANB. Wanneer zij bij controle vaststellen dat er een probleem rijst op het vlak van de naleving van de vergunningsvoorwaarden, kan de Natuurinspectie worden ingeschakeld.

Hierbij gaat het onder meer om kapmachtigingen, meldingen betreffende bijzondere jacht, bestrijding, afwijkingen op het bembesluit enz.

Gemeenten zijn bevoegd om natuurvergunningen uit te reiken, nadat ze advies hebben ingewonnen bij het ANB. Vroeger werd het ANB echter niet in kennis gesteld van verleende natuurvergunningen waardoor controle onmogelijk was. Sinds september 2009 zijn gemeenten verplicht een kopie van de afgeleverde vergunning te bezorgen aan het ANB zodat een efficiëntere controle mogelijk wordt.

In 2009 werden geen statistieken bijgehouden van het aantal gecontroleerde vergunningen.

Specifieke Handhavingscampagnes

Het handhavingsplan 2009 van het ANB legt een aantal prioriteiten vast op het vlak van toezicht en opsporing. In het bijzonder wordt aandacht gevraagd voor de planmatige aanpak van de handhavingsactiviteiten. Daarom wordt bij het begin van het jaar in functie van de specifieke omstandigheden in elke provincie een uitvoeringsplan opgemaakt voor de uit te voeren campagnes op het terrein.

De campagnes in het kader van het toezicht gebeuren hoofdzakelijk in het weekend en hebben een eerder preventief karakter. Ze zijn gericht op de controle van recreatieve activiteiten zoals het vissen, jagen en georganiseerde recreatie in bos- en natuurgebieden.

In het kader van de opsporing van jachtdelicten en misdrijven inzake vogelhandel en vogelvangst is een goede voorbereiding cruciaal. Verschillende opsporingsacties kunnen meerdere dagen in beslag nemen en zijn dikwijls het gevolg van jaren gegevens verzamelen over het fenomeen. De lokale politie geeft ondersteuning in geval van stroperij en huiszoeking, de federale recherchediensten nemen het voortouw bij internationale roofvogelhandel; de CITES-diensten van de federale overheid werken regelmatig samen met de Natuurinspectie in het geval van controle van vogelhouders en dierenhandelszaken. Soms werd beroep gedaan op de bouwinspectie RWO en OVAM voornamelijk voor afvalstorten in speciale beschermingszones.

Vooropgezette acties voorzien in het handhavingsplan moeten soms wijken omwille van het uitvoeren van dringende prioriteiten inzake opsporing van bepaalde gemelde delicten. De planmatige aanpak vraagt van de Natuurinspectie de nodige soepelheid en bijsturing van de activiteiten in functie van wat zich dagdagelijks aandient. In 2009 werden daardoor bv. minder acties gedaan in het kader van de illegale visserij in de Zeeschelde, traditioneel een aandachtspunt in vorige jaren. Anderzijds is de doorgedreven aanpak van bepaalde overtredingen, zoals vogelvangst, indien met goed gevolg afgerond, een behoorlijke garantie dat in de daaropvolgende jaren het aantal meldingen van overtredingen gevoelig terugtreedt.

Het ANB beschikt vooralsnog niet over concrete cijferresultaten voor elk van de prioriteiten van het handhavingsplan 2009. Dat heeft vooral te maken met het feit dat in de databank processen-verbaal enkel de prioriteiten van de zgn. prioriteitennota (zie verder) zijn opgenomen, die maar gedeeltelijk overeenstemmen met de prioriteiten van het handhavingsplan. Een onderlinge afstemming van voormelde prioriteiten en een aanpassing van de databank zijn dan ook een aandachtspunt.

Toch kan over een aantal prioriteiten wat meer worden gezegd.

Jachtcontrole: in totaal werden in 2009 186 processen-verbaal opgesteld, onder meer tegen stroperij (o.a. door het gebruik van verboden tuigen) en het uitzetten van wild. Stroperijacties worden in de meeste gevallen uitgevoerd in samenwerking met de politie.

Roofvogelvergiftiging: voor een uitgebreide analyse wordt verwezen naar het hoofdstuk over de analyseresultaten van dode roofvogels (zie verder). Hier volstaat het te melden dat roofvogels niet enkel door vergiftiging maar ook door afschot gedood kunnen worden (naast natuurlijke doodsoorzaken of ongevallen die niet in beschouwing worden genomen).

Illegale vogelvangst, illegale vogelhandel en controle van vogelbeurzen: in totaal werden in 2009 247 processen-verbaal opgesteld. Overtredingen werden het vaakst vastgesteld in Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen (overtredingen op het gebied van vogelbescherming maken in die provincies 22,2 % resp. 23 % uit van het totaal aantal opgestelde PV's); het minst in Limburg (14,4%). In Oost-Vlaanderen en Antwerpen werden samen 12 dierenwinkels gecontroleerd. In een aantal gevallen werden er onregelmatigheden vastgesteld. In West-Vlaanderen werden twee vogelbeurzen gecontroleerd en vijf vogelhandels; hierbij werden in bijna alle gevallen overtredingen vastgesteld.

Controle op fuikvisserij regio Schelde-estuarium (illegale palingfuiken): in totaal werden vier acties georganiseerd waarbij in minstens één geval een overtreding werd vastgesteld. Door de intensieve controles tussen 2005 en 2008 is het aantal overtredingen sterk teruggelopen.

Controle visverloven: hiervoor wordt verwezen naar het hoofdstuk over reactieve controles (zie hoger).

Controle op wildcrossers en quads: het gebruik van quads en crossmoto's in natuurgebieden is de laatste jaren toegenomen. In Limburg vond een uiterst succesvolle georganiseerde actie plaats waarbij quads in beslag werden genomen. Soms weet de quadbestuurder (of de motorcrosser) niet dat hij niet in natuurgebieden mag rijden; het probleem is dat de grenzen van sommige natuurgebieden op het terrein dikwijls niet of onvoldoende duidelijk zijn aangeduid. Dat is bv. het geval voor de vogelrichtlijnggebieden die dikwijls zeer uitgestrekt zijn. Een sensibilisering van motorcross- en quadclubs is hier op zijn plaats.

Controle van landbouwers in het kader van plattelandsontwikkelingsmaatregelen: de controles worden uitgevoerd op basis van de verordening (EG) nr. 1975/2006 van de Commissie en zijn verplicht voor alle maatregelen die door de Europese Unie gefinancierd worden in uitvoering van verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad. Concreet betreft het de maatregelen 'bebossing van landbouwgronden', 'ecologische bosfunctie' en 'bebossing/herbebossing'.

De controles ter plaatse omvatten elk jaar een steekproef van ten minste 5% van de begunstigen die een uitbetaling gekregen hebben gedurende het vorige jaar. Van deze groep wordt 1% volgens een willekeurige steekproeftrekking geselecteerd en 4% volgens een risicoanalyse. Indien van toepassing wordt een controle op 5% van het uitbetaalde bedrag gemaakt.

Op basis van een (kwantitatieve) oppervlaktecontrole en een (kwalitatieve) conformiteitscontrole wordt nagegaan of de bebossing is uitgevoerd conform het ingediende subsidiedossier.

In 2009 werden in totaal 19 dossiers gecontroleerd.

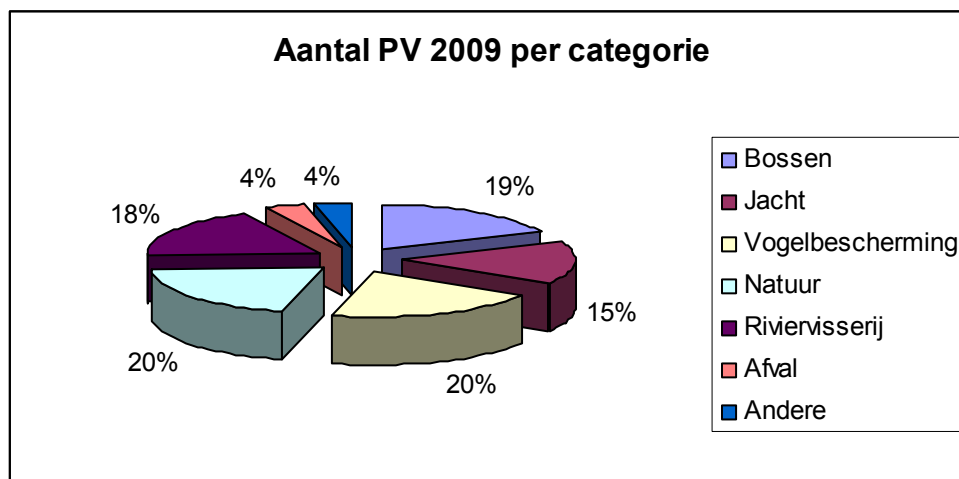
Strafrechtelijk en administratiefrechtelijk optreden

Processen-verbaal

Aantal in 2009 opgestelde processen-verbaal volgens aard van het delict:

Overtreden regelgeving	ANT		LIM		OVL		VLB		WVL		Totaal aanv.	Totaal nav.	Totaal aanv. + nav.
	aanv	nav	aanv	nav	aanv	nav	aanv	nav	aanv	nav			
Bossen	60	43	29	16	14	15	23	9	19	2	145	85	230
Jacht	25	2	15	4	36	5	14	1	47	37	137	49	186
Vogelbescherming	48	3	21	5	64	10	15	1	55	25	203	44	247
Natuur	25	8	32	6	57	68	22	5	25	7	161	94	255
Riviervisserij	35	1	34	0	21	4	11	0	91	24	192	29	221
Afval	0	0	15	0	11	15	2	0	1	0	29	15	44
Andere	4	6	3	1	0	13	1	2	3	12	11	34	45
Totaal	197	63	149	32	203	130	88	18	241	107	878	350	1228

aanv. = aanvankelijk PV
nav. = navolgend PV

Aanvankelijke PV 2009, opgesteld naar functie:

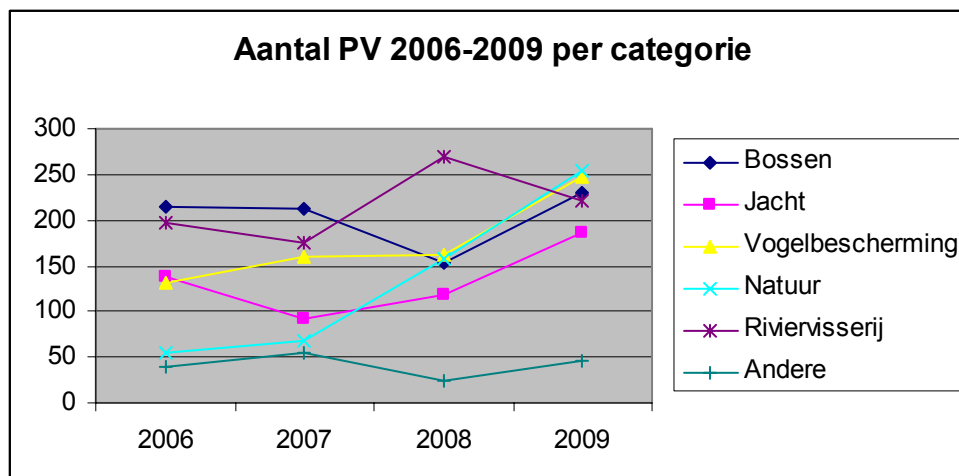
	ANT	LIM	OVL	VLB	WVL
Natuurinspectie	28,9%	51,3%	93,9%	96,6%	75,9%
Beheer	5,1%	38,8%	0,6%	1,1%	4,1%
Boswachters met deeltijdse natuurinspectietaken	66,0%	9,9%	5,6%	2,3%	19,9%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Aantal processen-verbaal 2006-2009:

Overtreden regelgeving	2006	2007	2008	2009
Bossen	215	213	154	230
Jacht	138	93	119	186
Vogelbescherming	132	159	161	247
Natuur	55	67	157	255
Riviervisserij	196	175	270	221
Afval ⁽¹⁾				44
Andere	40	55	24	45
Totaal	776	762	885	1228

(1) het aantal PV's inzake afval voor de jaren 2006-2008 zit vervat in de categorie "Andere".

Aantal processen-verbaal 2006-2009 volgens aard van het delict:

Opmerkelijk is de vaststelling dat het aantal vastgestelde overtredingen tegen de natuurregelgeving sinds 2006 bijna verviervoudigd is. Welke de redenen zijn voor die sterke stijging is voornamelijk nog niet duidelijk: heeft het te maken met een grotere focus van de Natuurinspectie of is er eerder sprake van gestegen regelschendend gedrag?

Als kanttekening kan worden opgemerkt dat het aantal opgestelde processen-verbaal op zich geen geschikte indicator is om de werking van een handhavende instantie te beoordelen. Waar het moet om gaan, is het afdwingen van regelconform gedrag; repressief als het moet, preventief als het kan.

Het ANB probeert zo veel mogelijk te handhaven naar de geest van de wet, eerder dan naar de letter van de wet.

Het ANB is van oordeel dat dergelijke aanpak niet enkel een groter maatschappelijk draagvlak voor handhaving creëert, maar ook leidt tot een grotere efficiëntie (de dingen goed doen) en effectiviteit (de goede dingen doen).

Prioritaire processen-verbaal

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal prioritaire en niet-prioritaire processen-verbaal per provincie (enkel aanvankelijke PV).

Voor deze cijfers heeft het ANB zich gebaseerd op de prioriteitennota vervolgingsbeleid milieurecht in het Vlaams Gewest van 30 mei 2000, goedgekeurd door de toenmalige Commissie Vervolgingsbeleid, een overlegorgaan tussen vertegenwoordigers van de procureurs-generaal en de bevoegde milieuadministraties van het Vlaams Gewest, waarvan de taken sinds de inwerkingtreding van het milieuhandavingsdecreet zijn overgenomen door de Vlaamse Hoge Raad voor Milieuhandhaving.

	ANT	LIM	OVL	VLBR	WVL	Totaal	%
Prioritaire PV	69	66	74	16	27	252	28,7%
Niet-prioritaire PV	128	83	129	72	214	626	71,3%
Totaal	197	149	203	88	241	878	100,0%

Noot: om technische redenen hebben de vermelde cijfers enkel betrekking op de eerst vermelde prioriteitcode in een PV, hoewel het kan dat dikwijls meerdere prioriteitcodes worden toegekend aan een bepaald PV.

De prioriteiten van de prioriteitennota en de prioriteiten van het handavingsplan van het ANB stemmen maar gedeeltelijk overeen.

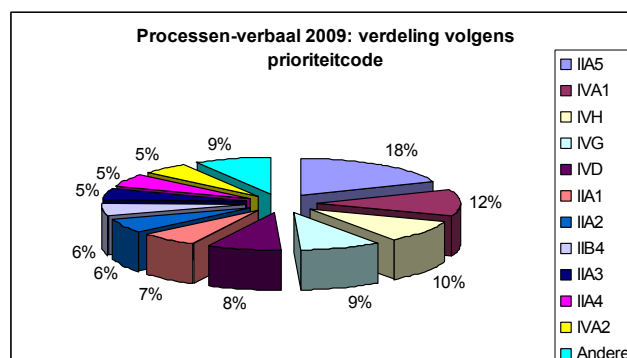
Dat hoeft op zich niet te verwonderen: de prioriteitennota is ondertussen tien jaar oud en in die periode hebben zich grote veranderingen voorgedaan, enerzijds op organisatorisch vlak door de fusie van de vroegere afdelingen Natuur en Bos&Groen tot het Agentschap voor Natuur en Bos, en de oprichting van de Natuurinspectie binnen het ANB, en anderzijds door een gewijzigde sectorregelgeving.

Dat in dit rapport enkel cijfers over de prioriteiten van de prioriteitennota worden vermeld heeft een technische reden: aan elke prioriteit van de prioriteitennota is een specifieke code toegekend die als een apart veld in de processen-verbaal databank van het ANB is opgenomen; de bovengenoemde cijfers werden gegenereerd op basis van de codes die in dat veld werden ingevuld.

Bijlage 2 geeft een overzicht van de prioriteiten van het handavingsplan 2009 van het ANB met daarnaast, waar mogelijk, de corresponderende codes van de prioriteitennota.

Een actualisering van de prioriteitennota is dus wenselijk. De Vlaamse Hoge Raad voor Milieuhandhaving is het best geplaatst om die taak ter harte te nemen.

De grafiek hieronder geeft een onderverdeling van de prioritaire PV's naar prioriteitcode:

Betekenis van de prioriteitcodes:

IIA1: ernstige gevolgen voor leefmilieu of volksgezondheid

IIA2: georganiseerd karakter van het misdrijf; interregionale of internationale schaal

IIA3: belangrijk vermogensvoordeel

IIA4: misdrijf gebeurd in een professioneel kader

IIA5: geen voorafgaande machtiging (vergunning; erkenning)

IIB1: weerspannigheid

IIB2: verhinderen van toezicht

IIB3: negeren van dwangmaatregelen

IIB4: Voorgaanden (vroegere vaststellingen en/of overtredingen); geen gevolg geven aan onderrichtingen

IIIB: achterlaten van aanzienlijke hoeveelheden afvalstoffen of van gevaarlijke afvalstoffen

IVA1: beschermde gebieden (SBZ, Ramsar, natuureservaten, duinen, VEN)

IVA2: soorten van bijlagen habitatrichtlijn en de Bernconventie, rode lijstsoorten

IVD: illegale ontbossing; onrechtmatige toe-eigening van openbaar bos; reële schade toegebracht aan het bospatrimonium

IVE: georganiseerde stroperij

IVF: illegale handel in beschermde vogelsoorten

IVG: doden van roofvogels en andere beschermde roofdieren o.m. door gebruik van gifmiddelen, klemmen, uitgraven

IVH: aantasting van natuur en kleine landschapselementen (bv. door illegale vegetatiewijziging, wijziging van reliëf en waterhuishouding)

Strafrechtelijke afhandeling

Vroeger ontving het ANB relatief weinig informatie van de parketten over het gevolg dat werd gegeven aan de processen-verbaal van het ANB. Die situatie is sinds de oprichting van de Natuurinspectie verbeterd, vooral in de provincies waar een overleg tussen de Natuurinspectie en de parketten tot stand is gekomen.

Actueel zijn nog geen cijfers beschikbaar over het gevolg dat parketten hebben verleend aan processen-verbaal van het ANB van 2009. Veel dossiers zijn immers nog in onderzoek.

Sinds de inwerkingtreding van het MHD beschikken parketten over de mogelijkheid om een proces-verbaal niet strafrechtelijk te behandelen; in dat geval sturen zij het PV voor administratieve sanctionering door naar de AMMC. Het ANB hoopt via deze procedure vanuit het AMMC geïnformeerd te worden over het resultaat van de administratieve afhandeling van de ANB-dossiers.

Bestuurlijke maatregelen

Sinds de inwerkingtreding van het MHD halfweg 2009, beschikken de toezichthouders van het ANB over de mogelijkheid om bestuurlijke maatregelen op te leggen.

In totaal hebben zij in 2009 24 bestuurlijke maatregelen genomen. Dit relatief lage aantal kan worden verklaard door:

- de inwerkingtredingsdatum van het MHD (25 juni 2009) waardoor het ANB pas in september 2009 de eerste bestuurlijke maatregelen heeft getroffen;
- het feit dat de toezichthouders in de eerste maanden na de inwerkingtreding van het MHD nog vertrouwd moesten geraken met dit nieuwe handhavingsinstrument.

In de meeste gevallen werd de bestuurlijke maatregel eerst mondeling opgelegd, om vervolgens schriftelijk te worden bevestigd.

Aard van de bestuurlijke maatregelen: stilleggen van werken, een verbod op het uitvoeren van werken en/of het opleggen van herstelmaatregelen; zo werd in diverse gevallen na het rooien van beschermde houtkanten een heraanplanting opgelegd.

Aantal opgeheven bestuurlijke maatregelen: er werden in 2009 geen formele besluiten houdende opheffing van bestuurlijke maatregelen getroffen.

Aantal beroepen tegen de opgelegde bestuurlijke maatregelen: Er werden voor zover bekend geen beroepen ingediend tegen de opgelegde bestuurlijke maatregelen.

Het ANB heeft in 2009 enkel bestuurlijke maatregelen opgelegd in het kader van een milieumisdrijf. Deze maatregelen werden meegedeeld aan de procureur, hetzij samen met het proces-verbaal, hetzij achteraf, na verzending van het proces-verbaal. Deze informatiedoorstroming vanuit administratie naar parket is belangrijk om tegenstrijdige acties van administratie en parket te vermijden.

Veiligheidsmaatregelen

Veiligheidsmaatregelen zijn maatregelen die een toezichthouder kan treffen om een aanzienlijk risico voor mens of milieu uit te schakelen of in te perken, zonder dat hierbij sprake is van een milieumisdrijf.

Het ANB heeft in 2009 geen veiligheidsmaatregelen opgelegd.

Aanmaningen

In totaal heeft het ANB, sinds de inwerkingtreding van het MHD, 96 schriftelijke aanmaningen gegeven.

Hierbij ging het om delicten met geringe milieu-impact zoals bv. loslopende honden, de schending van de toegankelijkheidsregels in natuur- en bosgebieden, het plukken van kleine hoeveelheden planten of paddenstoelen, het achterlaten van kleine hoeveelheden afvalstoffen.

De bevoegdheden van de gemachtigde ambtenaren van het ANB

Het MHD heeft de volgende bevoegdheden toegekend aan de gemachtigde ambtenaar:

- 1° Indienen van voorstellen bij de strafrechtbank tot oplegging van bevelen om de plaats in de oorspronkelijke toestand te herstellen, het strijdige gebruik te staken of aanpassingswerken uit te voeren (art. 16.6.6, § 1, MHD);
- 2° Indienen van vorderingen bij de strafrechtbank tot oplegging van een dwangsom per dag vertraging in de tenuitvoerlegging van de herstelmaatregelen (art. 16.6.6, § 3, MHD)
- 3° Indienen van een vordering van herstelmaatregelen bij de burgerlijke rechtbank bevoegd voor de plaats waar het milieumisdrijf plaatsvond (art. 16.6.7, MHD);
- 4° Controle van de uitgevoerde herstelmaatregelen en vaststelling daarvan in een proces-verbaal van vaststelling (art. 16.6.8, MHD);
- 5° Opleggen van de door de rechtbank bevolen herstelmaatregel aan de persoon aan wie de rechtbank het herstel heeft opgelegd (art. 16.6.9, MHD);
- 6° Het zelf uitvoeren (of laten uitvoeren) van de herstelmaatregel wanneer de persoon aan wie de rechtbank het herstel heeft opgelegd, de herstelmaatregel niet heeft uitgevoerd binnen de door de rechtbank opgelegde termijn (art. 16.6.9, MHD).

De functie van gemachtigd ambtenaar wordt bij het ANB uitgeoefend door de (provinciale) celverantwoordelijken bij de Natuurinspectie, op grond van een ministerieel besluit.

Zij hebben hun bevoegdheden op dit vlak in 2009 maar met mondjesmaat toegepast aangezien het MHD pas, althans voor het ANB, halfweg 2009 in werking is getreden.

Wat de bevoegdheid onder punt 1° betreft, werden in 2009 20 vorderingen tot herstel ingediend bij de strafrechtbank wegens vastgestelde overtredingen van het bosdecreet en het natuurdecreet.

Hierbij moet worden opgemerkt dat herstel in veel gevallen al in een vroegere fase van het strafdossier kan worden verkregen, nl. door het opleggen van een bestuurlijke maatregel. Het instrument van de gerechtelijke herstellvordering wordt dan in tweede orde toegepast voor het geval de overtreder de opgelegde bestuurlijke maatregel naast zich neerlegt.

Inbeslagnemingen

Bij de vaststelling van een misdrijf wordt materiaal waarvan het bezit verboden is of dat heeft gediend tot het plegen van het misdrijf vaak in beslag genomen. Meestal gaat het om vogelvangst-, jacht- of visserijdelicten en worden er mistnetten, vangnetten, lokmiddelen (bandopnemers, kwartelfluitjes...), materiaal om te frauderen met pootringen (tangen, vijlen, zaagjes, ringen ...) lokkooien, veerklemmen, fuiken, hengels e.d. in beslag genomen.

Maar ook bij natuur- of bosdelicten kunnen zaken die tot het misdrijf hebben gediend in beslag worden genomen, zoals bv. crossmotors of quads.

Illegaal gehouden vogels worden overgebracht naar een erkend opvangcentrum of worden ter plaatse in beslag genomen.

Dode roofvogels: analyseresultaten

Roofvogels zijn een onmisbare schakel in onze ecosysteem en fungeren als bio-indicatoren m.b.t. de toestand van ons milieu.

Sinds 1966 hebben alle roofvogels in België een beschermd statuut. Elk jaar worden opnieuw dode roofvogels gevonden, voor een groot deel door toedoen van de mens, nl. door vergiftiging of afschot.

Om de roofvogelvervolgung beter in kaart te brengen werd in 2006 binnen elke provinciale dienst van het ANB een roofvogelmeldpunt opgericht. Sinds 2008 zijn deze meldpunten geïntegreerd in de algemene meldpunten van de provinciale natuurinspecties.

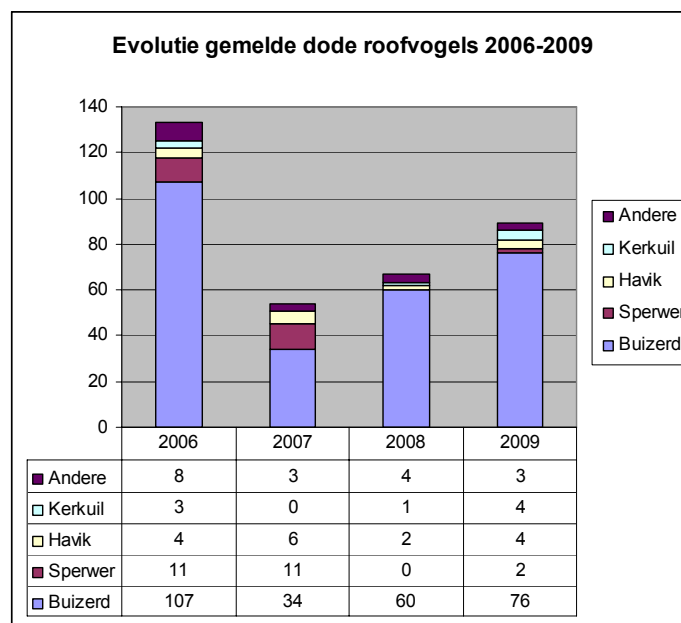
Elke melding van gevonden dode roofvogels wordt onderzocht en geregistreerd. Verdachte gevallen (bij vermoeden van een niet-natuurlijke doodsoorzaak) worden aan een autopsie en (eventueel) een toxicologisch onderzoek onderworpen.

De analyse hiervan probeert de evolutie van de roofvogelvervolgung, doodsoorzaken en gebruikte gifsoorten sinds 2006 in kaart te brengen.

Bij gebrek aan gegevens kan niets worden gezegd over nestverstoring. Nochtans blijkt uit Nederlands onderzoek dat opzettelijke nestverstoring als één van de oorzaken van roofvogelvervolgung zeker niet mag onderschat worden: in 2009 was daar in bijna één op de vijf gevallen van gecontroleerde roofvogelnesten sprake van opzettelijke nestverstoring (omzagen nestboom, het uit de boom gooien van nesten, doorschieten, eieren vernielen, jongen doden...). Het aantal in 2009 geregistreerde gevallen van vergiftiging (20) lag er merkkelijk lager dan in Vlaanderen (41).

Er is geen enkele reden om aan te nemen dat het probleem van nestverstoring in Vlaanderen niet zou voorkomen of kleiner zou zijn dan in Nederland, wellicht integendeel. Om die problematiek beter in beeld te krijgen zou binnen de Vlaamse natuurbeschermingswereld een structuur moet worden opgezet naar analogie met de Werkgroep Roofvogels in Nederland die instaat voor de controle van roofvogelnesten.

Evolutie van gemelde dode roofvogels 2006-2009:

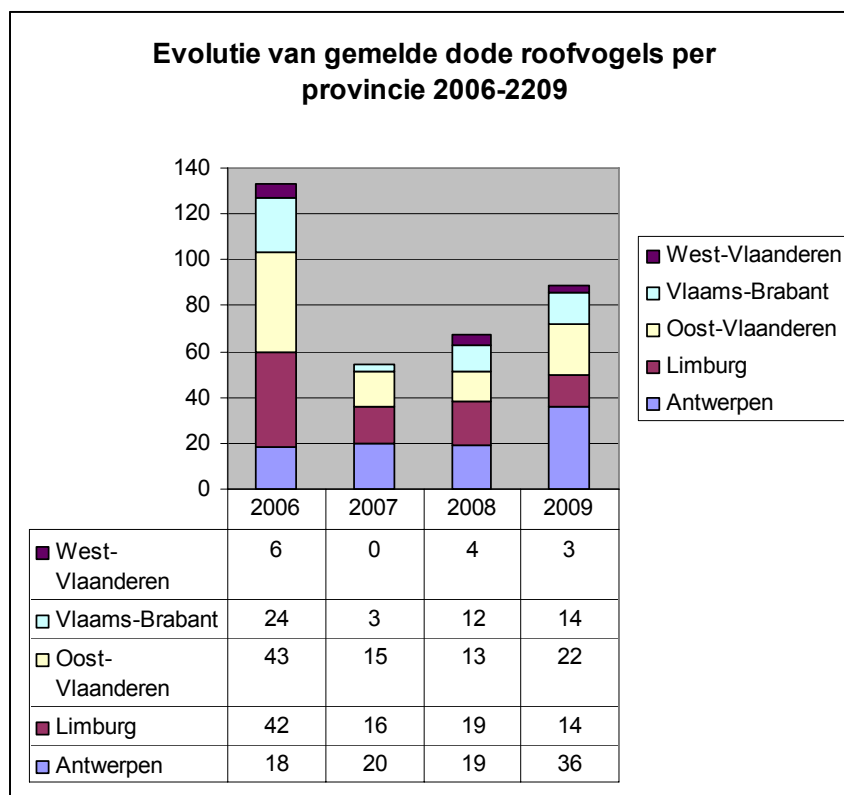

Enkele vaststellingen:

- Na de piek in 2006 is het aantal gemelde dode roofvogels in 2007 fors teruggelopen.
- In de periode 2007-2009 is opnieuw een stijgende trend waar te nemen.
- De buizerd is afgetekend het grootste slachtoffer onder de roofvogels; zijn aandeel t.o.v. het totaal is in die vier jaar nog toegenomen (van 80 % in 2006 naar 85 % in 2009);
- tot de categorie "andere" behoren volgende soorten: torenvalk, bosuil, rode wouw, slechtvalk, bruine, grauwe en blauwe kiekendief.

Het grote aantal vergiftigde buizerds is mogelijk voor een deel "collateral damage" in de (illegale) strijd tegen andere diersoorten zoals vos of verwilderde kat waarvoor het gif (aangebracht op aas, bv. een dode duif) in de eerste plaats bedoeld is. Buizerds eten immers geregeld dood aas.

Evolutie van gemelde dode roofvogels per provincie 2006-2009:

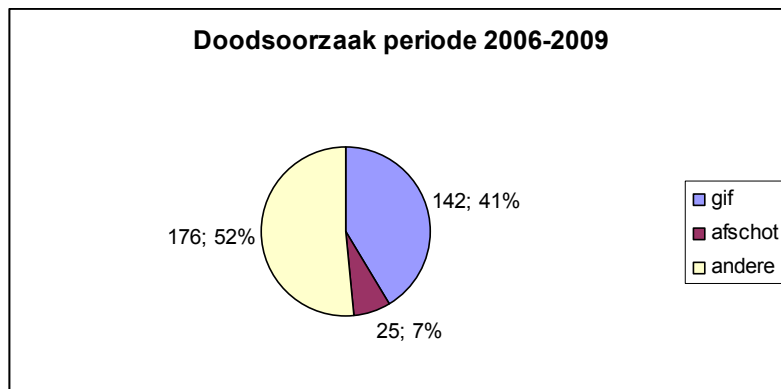

Enkele vaststellingen:

- in 2006 werden de meeste roofvogels gemeld/gevonden in de provincies Oost-Vlaanderen, Limburg en Vlaams-Brabant; in de jaren nadien verminderde het aantal roofvogels in die provincies met de helft of minder;
- in West-Vlaanderen blijft het fenomeen van dode roofvogels beperkt;
- in Antwerpen bleef het aantal stabiel tot 2008, om in 2009 nagenoeg te verdubbelen.

Deze cijfers moeten met de nodige omzichtigheid worden geïnterpreteerd: een hoger cijfer betekent niet noodzakelijk dat het fenomeen van vergiftiging van roofvogels toeneemt, maar kan ook het gevolg zijn van een grotere bereidheid om gevonden dode roofvogels te melden bij het ANB.

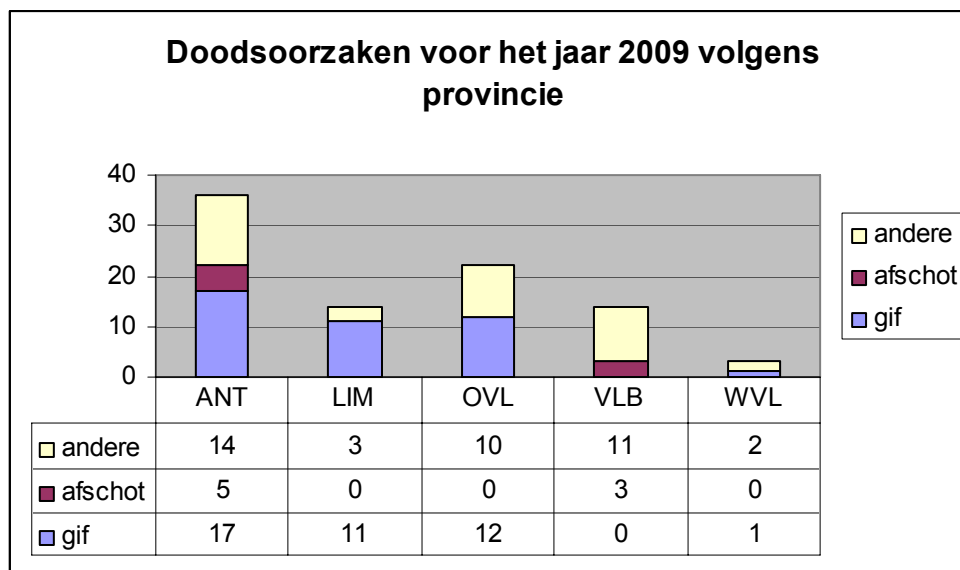
Evolutie doodsoorzaak 2006-2009:

Enkele vaststellingen:

- in 41 % van de gevallen is er sprake van vergiftiging; afschot vormt in 7 % van de gevallen de doodsoorzaak.
- in 52 % van de gevallen is de doodsoorzaak ofwel een natuurlijke dood, een ongeval of blijft de oorzaak onbekend. Wellicht omvat deze categorie nog een aantal vergiftigingen maar kon dit in het labo niet (meer) worden aangetoond.

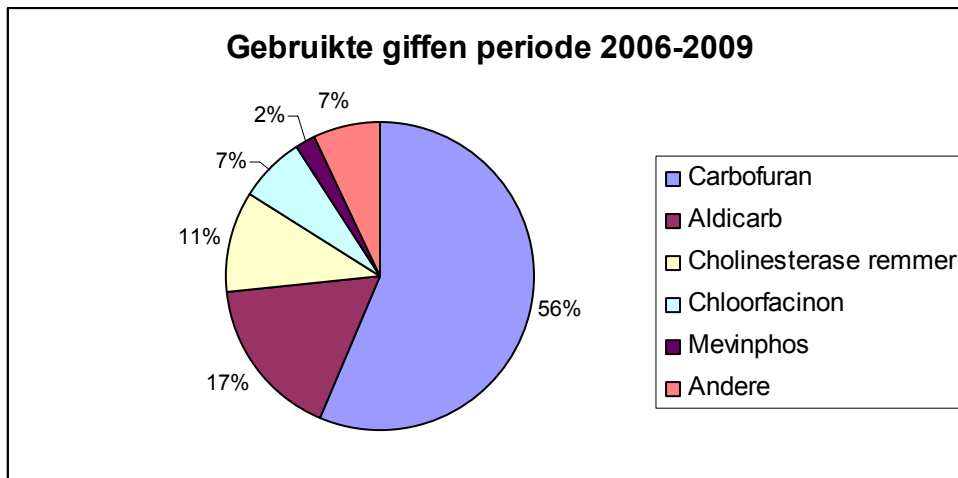
Doodsoorzaken voor het jaar 2009 opgesplitst per provincie:

Enkele vaststellingen:

- Gif wordt vooral gebruikt in de provincies Antwerpen, Limburg en Oost-Vlaanderen; in Limburg zorgt gif voor bijna 80 % van de onderzochte roofvogels.
- Afschot van roofvogels werd enkel aangetoond in de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant.

Evolutie van gebruikte gifsoorten op Vlaams niveau 2006-2009

Enkele vaststellingen:

- Carbofuran is veruit het meest gebruikte gif (56% van de onderzochte vergiftigde roofvogels), op afstand gevolgd door aldicarb, cholinesteraseremmer, chloorfacinon en mevinphos.
- Tot de categorie andere giffen (7%) behoren: strychnine, parathion, coumatetralyl, brodifacum en alpachloralose.

Samenwerking en Overleg

Het ANB hecht een groot belang aan een goede samenwerking met andere handhavingsactoren. Precies omwille van de beperkte capaciteit van de Natuurinspectie is samenwerking van cruciaal belang om tot een goed resultaat te komen.

Samenwerking met gerechtelijke instanties

De natuurinspecteurs zijn op het terrein aanwezig om een correcte toepassing van de natuur-, bos-, jacht- en riviervisserijregelgeving te verzekeren.

Schendingen hiertegen worden opgenomen in processen-verbaal die worden overgemaakt aan de procureur des Konings voor verdere opvolging.

De natuurinspectie en de parketten werken samen bij de afhandeling van misdrijven, waardoor overleg aangewezen is.

Op initiatief van het ANB is in 2009 gestart met een gestructureerd overleg met de parketten op provinciaal niveau. Aandachtspunten hierbij waren o.m. de uitvoering van het MHD, de te volgen procedures betreffende de inbeslagname van zaken en een bespreking van lopende dossiers. Gestructureerde contacten moeten het mogelijk maken om systematisch te worden geïnformeerd over de beslissingen van een parket betreffende ANB-dossiers.

In 2009 werden vooral met de West- en Oost-Vlaamse parketten goede contacten uitgebouwd. Ook worden regelmatig onderzoeksdaden uitgevoerd in opdracht van de onderzoeksrechter: de onderzoeksrechter doet inderdaad meer en meer een beroep op de expertise van de Natuurinspectie.

Samenwerking met gemeentelijke instanties

De Natuurinspectie heeft in 2009 in diverse dossiers op ad-hocbasis samengewerkt met lokale politie en /of gemeentelijke milieuambtenaren.

Samenwerking met andere Vlaamse diensten

In bepaalde entiteitsoverschrijdende dossiers wordt op ad-hocbasis samengewerkt met andere Vlaamse diensten zoals de OVAM (bij afval), de VMM (bij watervervuiling) en de bouwinspectie (bij ontbossing).

In 2009 is, onder voorzitterschap van de AMMC, een werkgroep opgericht waarin overleg wordt gepleegd tussen alle Vlaamse milieuadministraties met handhavende bevoegdheden, waaronder het ANB, over de toepassing van het MHD. Deze werkgroep komt normaal een keer per maand samen.

Er wordt ook samengewerkt met het Agentschap Landbouw en Visserij (ALV) in het geval overtredingen van landbouwers tegen de milieubeheerwetgeving werden vastgesteld: in het kader van de randvoorwaarden in het gemeenschappelijk landbouwbeleid ("cross compliance") verliest een geverbaliseerde boer een gedeelte (1 à 5%) van de Europese inkomenssteun. Het bedrag van deze "boete" (ook korting genoemd) wordt berekend door ALV en is afhankelijk van de ernst van de overtreding.

Samenwerking met de federale overheid

Op geregelde tijdstippen worden er, op vraag van de CITES-diensten, gezamenlijke controleacties georganiseerd tegen de illegale vogelhandel, waarbij er beroep gedaan wordt op de expertise en vaststellingsbevoegdheid van de natuurinspecteurs wat betreft de op Vlaams niveau beschermde vogelsoorten. In 2009 heeft de Natuurinspectie nauw samengewerkt met de federale CITES-diensten rond de problematiek van de roofvogelhouderij.

De Natuurinspectie is tevens lid van de zgn. toezichtgroep CITES, waarin CITES-materies worden besproken met alle relevante instanties (CITES, ANB, politie, parket...).

In 2009 werd een overleg gestart met de Directie Inschrijving Voertuigen (DIV) van de federale overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer om de Natuurinspectie de mogelijkheid te geven DIV-databanken te kunnen raadplegen in het kader van haar opsporingstaken. Eind 2009 heeft het ANB in dat verband een gunstig advies verkregen van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer (privacycommissie).

Voorts heeft de Natuurinspectie in 2009 in een aantal dossiers op ad-hocbasis samengewerkt met andere federale diensten zoals het federaal voedselagentschap (FAVV) en de belastingdiensten.

In uitvoering van federale regels inzake de vorming van bijzondere veldwachters werd in elke provincie een opleidingscommissie opgericht die tot doel heeft de vorming van bijzondere veldwachters te organiseren. De Natuurinspectie is in die commissies vertegenwoordigd omdat zij over de nodige technische expertise beschikt.

Samenwerking met andere Gewesten

In 2009 heeft een afvaardiging van de Natuurinspectie, op uitnodiging van de Unité Anti-Braconnage (UAB) van het Waalse Gewest, deelgenomen aan een vormingsdag met betrekking tot het gebruik van politionele technieken bij milieucriminaliteit.

In enkele gewestoverschrijdende dossiers heeft de Natuurinspectie op ad-hocbasis samengewerkt met de UAB.

Samenwerking met de politie

In 2009 heeft de Natuurinspectie contact opgenomen met de federale politiediensten met als doel toegang te krijgen tot het ASTRID-radionetwerk.

ASTRID maakt het mogelijk om met meerdere personen gelijktijdig te communiceren over een beveiligd radionetwerk en is specifiek bedoeld voor diensten met politionele bevoegdheden en veiligheidsdiensten.

Bij gecoördineerde acties van de Natuurinspectie, al dan niet in samenwerking met de politie, is ASTRID-communicatie uiteraard van groot belang.

Verder heeft de Natuurinspectie in een aantal concrete dossiers samengewerkt met lokale of federale politie. Bij vele toezichts- en opsporingsdaden is samenwerking met de reguliere politie noodzakelijk om de veiligheid van de natuurinspecteurs te garanderen bij potentieel gevaarlijke acties. Ook de politie zelf doet een beroep op de expertise van de natuurinspecteurs.

Samenwerking met de militaire overheid

In 2009 werd in overleg met de militaire overheid een ontwerpprotocol opgesteld betreffende de handhaving van de milieubeheerregelgeving op militaire domeinen door het ANB. Deze terreinen, die dikwijls niet afgesloten zijn, worden in het weekend immers frequent gebruikt door derden (recreanten, houtexploitanten, jagers, ...) die het niet altijd nauw nemen met de regels.

Het protocol vormt de basis voor een efficiënte en gestructureerde aanpak van de handhaving op militaire domeinen.

Samenwerking met de Vlaamse Hoge Raad voor Milieuhandhaving

Met de goedkeuring van het milieuhandhavingsdecreet werd in 2009 ook de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving opgericht. Het ANB is in deze Raad vertegenwoordigd door zijn administrateur-generaal en het afdelingshoofd van de Afdeling Natuurinspectie, Administratie en Communicatie.

Om zijn werkzaamheden te stroomlijnen heeft de Raad vier werkgroepen opgericht. Het ANB is vertegenwoordigd in de volgende werkgroepen:

- Vaststelling en Toezicht
- Informatie-uitwisseling
- Dataverzameling, Innovatie en Kennisopbouw.

Intern overleg

Binnen de werkgroep Handhaving van het ANB wordt op regelmatige basis overleg gepleegd tussen de natuurinspectie centrale diensten, de provinciale natuurinspecties en vertegenwoordigers van de afdelingen Beleid en Beheer. Het doel is om te komen tot gezamenlijke afspraken en het uitwisselen van relevante informatie.

De werkgroep handhaving heeft in 2009 10 keer vergaderd. De uitvoering van het milieuhandhavingsdecreet was uiteraard het belangrijkste agendapunt op die vergaderingen.

Voorts heeft elke provinciale natuurinspectie in 2009 op regelmatige basis dienstvergaderingen georganiseerd.

Internationale context

Richtlijn milieustrafrecht

De Europese richtlijn 2008/99/EG van 19 november 2008 inzake de bescherming van het milieu door middel van het strafrecht stelt onder meer de volgende handelingen strafbaar:

- het doden, vernietigen, bezitten of vangen van specimens van beschermde in het wild levende dier- of plantensoorten;
- elke gedraging die aanzienlijke schade toebrengt aan een beschermde habitat.

Met "beschermde in het wild levende dier- of plantensoorten" worden de soorten bedoeld die vermeld staan in bijlage I van de Vogelrichtlijn en bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Met "beschermde habitat" worden de gebieden bedoeld die in het kader van de Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand) en de Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna) zijn aangewezen.

De richtlijn milieustrafrecht werd door de goedkeuring van het MHD volledig omgezet naar intern Vlaams recht.

Contacten met andere landen

Er bestaan actueel geen structurele contacten met natuurhandhavende instanties van andere landen. Op termijn kunnen samenwerkingsverbanden worden opgezet om bepaalde grensoverschrijdende milieucriminaliteit efficiënt te kunnen aanpakken (bv. vogelsmokkel).

Op het terrein werd in sommige dossiers samengewerkt met de Nederlandse politie.

Knelpunten

De handhaving vormt het sluitstuk van elk beleid. Dat vereist dat de regelgeving voor de rechtsonderhorige duidelijke regels omvat van wat mag en wat niet mag. Dat betekent ook dat regelgeving goed handhaafbaar moet zijn. Al te dikwijls wordt regelgeving ontwikkeld om een bepaald maatschappelijk probleem aan te pakken zonder daarbij voldoende aandacht te besteden aan de vraag of die wetgeving ook efficiënt kan worden gecontroleerd.

Een structurele oplossing voor dit probleem wordt aangereikt in het al eerder vermelde rapport van het Interuniversitair Centrum voor Wetgeving¹.

Dat belet niet dat er geen knelpunten in bestaande wetgeving kunnen worden gedetecteerd om de regelgever hiervan in kennis te stellen.

Het hieronder vermelde overzicht vormt een eerste aanzet, gebaseerd op de praktijkervaring van de handhavers "in het veld". Wellicht kan dit overzicht de komende jaren verder aangevuld worden. Natuurlijk kan de lijst ook kleiner worden wanneer de regelgever knelpunten oplost door de regelgeving aan te passen, wat uiteindelijk toch het streefdoel zou moeten zijn.

Knelpunten in het milieuhandhavingsdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten

Het MHD voorziet in de mogelijkheid om een milieumisdrijf administratiefrechtelijk af te handelen wanneer de procureur des Konings tijdig aan AMMC laat weten het dossier niet strafrechtelijk af te handelen.

Bij deze regeling rijst het probleem dat een milieumisdrijf mogelijk helemaal niet wordt gesanctioneerd bij niet reageren door de procureur: hij vervolgt om diverse redenen niet zelf, maar stuurt het dossier evenmin door ter bestuurlijke afhandeling.

Dit probleem doet zich in de praktijk effectief voor. De vraag rijst dan welke oplossing kan worden gevonden.

Een mogelijke oplossing ligt in een aanpassing van het milieuhandhavingsdecreet door te bepalen dat de verbaliserende instantie, bij stilzitten van de procureur, en na een bepaalde termijn en/of procedure, een kopie van het dossier aan AMMC bezorgt voor bestuurlijke afhandeling, met kennisgeving hiervan aan de procureur².

Mogelijk zijn ook andere formuleringen haalbaar.

Verder kan gedacht worden om meer delicten in het milieubeheerrecht als een milieu-inbreuk te kwalificeren. Dat vereist echter een wijziging van de criteria vermeld in artikel 16.1.2., 1°, van het MHD: één van de vereisten om actueel van een milieu-inbreuk te kunnen spreken is dat het delict exclusief een schending van administratieve verplichtingen betreft; laat dat nu net een verplichting zijn die in het milieubeheerrecht niet zo dikwijls voorkomt.

Het milieubeheerrecht kent echter wel een redelijk aantal regels waarvan de schending op zich een geringe milieu-impact heeft en waarbij men bijgevolg gebaat zou zijn met een exclusief bestuurlijke afhandeling: voorbeelden hiervan zijn schendingen van toegankelijkheidsregels in bossen en natuureservaten door zachte recreanten, het laten rondlopen van honden in natuurgebied, plukken van kleine hoeveelheden planten of paddestoelen, het achterlaten van kleine hoeveelheden afvalstoffen...

Voor al die gevallen is een exclusief bestuurlijke afhandeling op zijn plaats.

¹ "Straf- en administratieve sancties in Vlaamse regelgeving. Aanbevelingen voor een sterker handhavingsbeleid" – eindrapport van 7 december 2009 van het Interuniversitair Centrum voor Wetgeving

² idem, p. 243

De juridische haalbaarheid van deze voorstellen moet verder worden onderzocht.

Verder kan worden overwogen om de delicten die volgens het huidige milieubeheerrecht als overtreding worden gekwalificeerd in de betekenis die het strafwetboek daaraan geeft, te herkwalificeren als wanbedrijf¹: hierdoor wordt de zeer korte verjaringstermijn van de strafvordering (bij overtredingen) van zes maanden omzeild. Een voorbeeld hiervan is de schending van toegankelijkheidsregels in bossen en natuurrezervaten door harde recreanten (motorcross, quad...). Dergelijke dossiers kunnen, bij niet strafrechtelijke afhandeling, ook gemakkelijker via bestuurlijke afhandeling gesanctioneerd worden. De huidige verjaringstermijn van zes maanden is te kort omdat het parket op grond van het MHD in principe over twee keer 180 dagen beschikt om te beslissen of een dossier voor bestuurlijke afhandeling naar het AMMC wordt gestuurd.

Eens het parket heeft beslist het dossier door te sturen voor bestuurlijke afhandeling vervalt de strafvordering en wordt het dossier bestuurlijk afgehandeld binnen de termijnen van het MHD.

Knelpunten in de milieubeheerwetgeving

Bijlage 3 geeft een overzicht van een aantal reglementaire bepalingen uit het milieubeheerrecht waarvan de Natuurinspectie van oordeel is dat de handhaafbaarheid ervan voor verbetering vatbaar is.

Het begrip milieubeheerrecht omvat, volgens de definitie ervan in het MHB, de natuur-, de bos-, de jacht- en de riviervisserijregelgeving.

Andere knelpunten

Kennishiaten: de economische waarde van natuurschade kan soms relatief eenvoudig in financiële termen worden uitgedrukt, bv. de economische waarde van een gekapte boom. De ecologische waarde van natuurschade is daarentegen veel moeilijker te waarderen. Wanneer de overheid over een degelijk instrumentarium zou beschikken om dat wel te kunnen, zou het makkelijker moeten worden om een meer met de realiteit overeenstemmende schadevergoeding te eisen wat op zijn beurt moet leiden naar meer regelconform gedrag.

Om een dergelijk instrumentarium te ontwikkelen is een studieopdracht vereist. Die studieopdracht zou ook de problematiek van de berekening van vermogensvoordelen moeten omvatten. Het AMMC heeft aangegeven in dit verband een initiatief te zullen nemen.

Verbeterpunten

1. Beleidsvoorbereiding: de Natuurinspectie dient best door het beleid al in een vroeg stadium van de regelgevingscyclus te worden betrokken om de voorgestelde regels op hun handhaafbaarheid te beoordelen. Dit is aanbeveling 5 van het rapport van het Interuniversitair Centrum voor Wetgeving².

¹ "Straf- en administratieve sancties in Vlaamse regelgeving. Aanbevelingen voor een sterker handhavingsbeleid" – eindrapport van 7 december 2009 van het Interuniversitair Centrum voor Wetgeving, p. 242

² "Straf- en administratieve sancties in Vlaamse regelgeving. Aanbevelingen voor een sterker handhavingsbeleid" – eindrapport van 7 december 2009 van het Interuniversitair Centrum voor Wetgeving, p.232

De Natuurinspectie moet ook worden betrokken bij het schrijven van de handhavingstoets als onderdeel van elke reguleringssimpactanalyse (RIA).

2. ICT: de Natuurinspectie is vragende partij voor een applicatie waarmee de natuurinspecteurs op het terrein vlot geografische informatie kunnen opvragen. Het gaat hierbij niet enkel om het al dan niet beschermd statuut van bepaalde terreinen (bv. speciale beschermingszones) maar ook om toegang tot gegevens van kadastrale percelen.

Momenteel is dergelijke consultatie enkel mogelijk op kantoor omdat het mobiele datanetwerk onvoldoende performant is. Wellicht zullen technologische evoluties op dat vlak binnen enkele jaren mobiele toegang wel mogelijk maken. Een tussentijds alternatief kan erin bestaan de geografische informatie lokaal op een laptop te plaatsen die op het terrein kan worden meegenomen.

De digitale versie van de kadastrale legger (met eigendomgegevens) zou momenteel zelfs voor geen enkele Vlaamse overheidsdienst toegankelijk zijn. Hierover wordt overleg gevoerd met de bevoegde federale instanties.

3. Operationele knelpunten: overleg met de parketten heeft ertoe geleid dat de Natuurinspectie een grotere bekendheid heeft verworven. Dat is op zich natuurlijk positief maar heeft wel als bijna onvermijdelijk gevolg dat de parketten veel meer dan vroeger kantschriften sturen aan de Natuurinspectie. Een kantschrift is een opdracht van het parket om bijkomende onderzoeksdaden te stellen. Het gevaar bestaat dat de toezichtopdracht in het gedrang komt door een te groot aantal kantschriften. Dat risico is vooral reëel in provincies waar een overleg met de parketten tot stand is gekomen en waar men maar over een beperkt aantal natuurinspecteurs beschikt (bv. West-Vlaanderen).

4. Problematiek van het scheuren van graslanden en de handhaafbaarheid: de Natuurinspectie behandelt momenteel dergelijke dossiers ad-hoc, dikwijls op basis van geïsoleerde klachten of toevallige vaststellingen op heterdaad. Een gestructureerde, planmatige aanpak is nodig om het probleem van illegaal gescheurde graslanden ten gronde te kunnen oplossen. Om tot een gestructureerde en uitvoerbare handhaving te komen dient een methodiek te worden ontwikkeld die leidt tot (onder meer) een vlotte beschikbaarheid van recent foto- en kaartmateriaal. Binnen het ANB zal de Afdeling Beleid een initiatief nemen om bovengenoemde methodiek te ontwikkelen of te laten ontwikkelen (door INBO of een andere wetenschappelijke instelling).

Bijlagen

Bijlage 1: Adressen

Algemeen	Celverantwoordelijke Natuurinspectie
ANB - Natuurinspectie Antwerpen Gebouw Anna Bijns Lange Kievitstraat 111/113 bus 63 2018 Antwerpen Tel: 03 224 62 62 Fax: 03 224 60 90 natuurinspectie.ant.anb@vlaanderen.be	Cyreen Knockaert tel. vast: 03 224 62 53 tel. mobiel: 0499 94 28 00 cyreen.knockaert@lne.vlaanderen.be
ANB - Natuurinspectie Limburg Koningin Astridlaan 50 bus 5 3500 Hasselt Tel: 011 74 24 50 Fax: 011 74 24 99 natuurinspectie.lim.anb@vlaanderen.be	Ghislain Mees tel. vast: 011 74 25 03 tel. mobiel: 0479 67 95 22 ghislain.mees@lne.vlaanderen.be
ANB - Natuurinspectie Oost-Vlaanderen Gebr. Van Eyckstraat 2-6 9000 Gent Tel: 09 265 46 40 Fax: 09 265 45 88 natuurinspectie.ovl.anb@vlaanderen.be	Paul Vandenabeele tel. vast: 09 265 45 80 tel. mobiel: 0479 67 95 41 Paul.vandenabeele@lne.vlaanderen.be
ANB - Natuurinspectie Vlaams-Brabant Domein Groenenberg Konijnestraat 172 1600 Sint-Pieters-Leeuw Tel: 02 454 87 58 Fax: 02 454 86 38 natuurinspectie.vbr.anb@vlaanderen.be	Brigitte De Wever tel. vast: 02 454 86 37 tel. mobiel: 0479 67 94 18 Brigitte.deweever@lne.vlaanderen.be
ANB - Natuurinspectie West-Vlaanderen Zandstraat 255 bus 3 8200 Brugge Tel: 050 45 41 65 Tel: 050 45 41 01 (buiten kantooruren) Fax: 050 45 41 75 natuurinspectie.wvl.anb@vlaanderen.be	Sven Vrielynck tel. vast: 050 45 41 65 tel. mobiel: 0474 30 14 28 Sven.vrielynck@lne.vlaanderen.be
ANB - Natuurinspectie Centrale Diensten Koning Albert II-laan 20 bus 8 1000 Brussel Tel: 02 553 75 38 Fax: 02 553 81 05	Mark Van den Meersschaut tel. vast: 02 553 75 38 tel. mobiel: 0476 48 01 19 Mark.vandenmeersschaut@lne.vlaanderen.be

Bijlage 2: Prioriteiten van het handavingsplan 2009 met corresponderende prioriteitcodes:

Prioriteiten handavingsplan 2009	Code prioriteitennota
1. Illegale wijziging van vegetatie (inclusief ontbossen) en kleine landschapselementen in het Vlaams Ecologisch Netwerk en binnen speciale beschermingszones.	IVA1
2. Alle te beschermen soorten	IVA2
3. Delicten in door het ANB beheerde domeinen.	-
4. Recreatieve manifestaties	-

1. Jachtcontrole (stroperij, uitzetten van wild ...): periode 1 september tot 15 oktober: minstens drie acties in elke provincie.	IVE (enkel georganiseerde stroperij)
2. Roofvogelvergiftiging: periode januari – april: minstens drie acties in elke provincie	IVG
3. Illegale vogelvangst: periode september- november: minstens drie acties in elke provincie	-
4. Illegale vogelhandel: minstens drie controles van dierenwinkels in elke provincie	IVF
5. Controle van vogelbeurzen en vogelmarkten (indien nodig op interprovinciaal niveau te organiseren): minstens één actie per provincie	IVF
6. Regio Schelde-estuarium: controle op naleving van de fuikvisserij met vergunning op de Beneden-Zeeschelde, controle op de aanwezigheid van illegale fuiken op de hele Zeeschelde (met bijzondere aandacht voor de Boven-Zeeschelde) en controle op de recreatieve visserij met de hengel. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Minimum 2 controleacties naar de aanwezigheid van illegale palingfuiken (Antwerpen en Oost-Vlaanderen), bij voorkeur samen met de scheepvaartpolitie. Periode einde mei-begin juni (eerste activiteit paling) en één actie in periode september- oktober (trek schieraal). Locatie: Boven-Zeeschelde en eventueel Durme ▪ Minimum 1 controleactie op de Beneden-Zeeschelde (Antwerpen en Oost-Vlaanderen), bij voorkeur samen met de scheepvaartpolitie: controle naleving fuikvisserij met vergunning en aanwezigheid van illegale palingfuiken. 	-
7. Controle op de aanwezigheid van illegale palingfuiken: minstens drie acties in de provincies West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen; minstens één actie in Antwerpen.	-
8. Algemene controle van recreatieve hengelaars op het bezit van visverlof en eventuele overtredingen inzake de visserijwetgeving (inclusief met betrekking tot palingvisserij). Aandachtspunten: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hengelwedstrijden, ▪ Vissen in gesloten tijd en 's nachts, meenemen ondermaatse vis ▪ Controle in knelpuntregio's (lokaal te bepalen), ... ▪ Snoekbaarsstroperij (kanalen, Grensmaasregio,...) 	-

9. Controle op recreatieve manifestaties: minstens drie acties per provincie	-
11. Controle op wildcrossers en quads: minstens één actie per provincie	IVA1
12. Controle op kappen zonder kapmachtiging of natuurvergunning in gebieden met groene bestemming (niet in woon- en industriegebieden)	IIA5
13. Controle ter plaatse op subsidiabiliteit en oppervlakte in het kader van de plattelandsontwikkelingsmaatregelen: selectie van te controleren dossiers op basis van een risicoanalyse	IIA4

Bijlage 3: Overzicht van knelpunten in de milieubeheerwetgeving (niet limitatief)

Decreet/Wet/ Uitvoeringsbesluit	Knelpunt
<p>Natuurdecreet/ Vegetatiebesluit (BVR 23 juli 1998) Maatregelenbesluit (BVR 21 november 2003)</p>	<p>Er bestaat onduidelijkheid over het beschermd statuut van historisch permanent grasland (HPG), meer bepaald in welke mate en onder welke voorwaarden het scheuren van HPG is toegestaan. Het natuurdecreet legt in artikel 13 een algemene natuurvergunningsplicht op voor het wijzigen van vegetatie of van kleine landschapselementen (KLE) gelegen in onder meer alle vogelrichtlijngebieden (SBZ-V) en habitatrictlijngebieden (SBZ-H).</p> <p>Daarnaast geldt echter ook het algemeen principe van de zorgplicht (artikel 14 natuurdecreet).</p> <p>Om de zaak nog te compliceren beperkt het vegetatiebesluit de facto het toepassingsgebied van de natuurvergunningsplicht voor wijziging van vegetatie of KLE in HPG. Het latere uitvoeringsbesluit is niet congruent met het natuurdecreet. Zo legt bv. het vegetatiebesluit enkel in de SBZ-V Ijzervallei een algemene vergunningsplicht op voor het wijzigen van vegetatie en van KLE in HPG, ook in zuiver agrarisch gebied (art. 8, § 1, besluit). Het is ook niet duidelijk of de bepaling "in zoverre de HPG als habitat is aangemeld" van toepassing is, omdat voor geen enkel SBZ-V de HPG's als habitat zijn aangemeld. Wel moet hier aan worden toegevoegd dat vegetatiewijziging in de SBZ-V Poldercomplex en Het Zwin, uitgezonderd een individuele ontheffing, verboden is (art 7 besluit). Maar voor alle andere SBZ-V geldt dat het scheuren van HPG gelegen in zuiver agrarisch gebied volgens de bepalingen van het vegetatiebesluit niet automatisch vergunningsplichtig is.</p> <p>Het wijzigen van andere HPG's is enkel natuurvergunningsplichtig in bepaalde types van agrarisch gebied: agrarisch gebied met ecologische waarde en agrarisch gebied met bijzondere waarde (art. 8, §1, 5°). Daarnaast geldt er nog een natuurvergunningsplicht voor het wijzigen van bepaalde KLE's in HPG's die als bijzonder waardevol zijn aangewezen op een (nog vast te stellen) lijst, op voorwaarde dat deze HPG's gelegen zijn in landschappelijk waardevol agrarisch gebied in de landbouwstreek de Polders.</p> <p>Daarnaast stellen zich er interpretatieproblemen omdat men andere termen gebruikt dan deze die gebruikt worden in het natuurdecreet.</p> <p>Het maatregelenbesluit verbiedt dan weer het scheuren van permanent grasland in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Ten slotte bepaalt een besluit van 8 juli 2005 tot instelling van een bedrijfstoeslagregeling voor landbouwers specifieke regels met betrekking tot de instandhouding van blijvend grasland.</p> <p>Het voorgaande illustreert de verregaande complexiteit van de regels aangaande de bescherming van</p>

	<p>graslanden. Het spreekt voor zich dat de Natuurinspectie pleit voor transparantere en eenvoudiger regels, wat de rechtszekerheid en de handhaafbaarheid alleen maar ten goede kan komen.</p> <p>De Natuurinspectie dient de strengere regeling van het natuurdecreet te volgen omdat deze primeert op de regeling van het uitvoeringsbesluit.</p>
Natuurdecreet/oud en nieuw mestdecreet	<p>De bepalingen van artikel 25, §3, 1) van het natuurdecreet zijn moeilijk interpreteerbaar en handhaafbaar omdat het oude mestdecreet is aangepast en deze aanpassingen niet zijn doorgevoerd in het natuurdecreet. Daarenboven zijn er geen verwijzingen naar het nieuwe mestdecreet. Op terrein komt het voor dat een bepaalde regeling van het oude mestdecreet van toepassing is op een perceel met de bestemming natuurgebied aangeduid via een plan van aanleg en aangeduid als GEN, en op een aanpalend gelijkaardig perceel die regeling niet van toepassing is omdat het perceel een bestemming als natuurgebied met overdruk GEN heeft gekregen via een ruimtelijk uitvoeringsplan. Dit betekent dat op een perceel dat via een ruimtelijk uitvoeringsplan de bestemming natuurgebied verwerft er steeds een verbod is op het gebruik van bestrijdingsmiddelen en dat er geen ontheffingsmogelijkheid is. Dit strookt niet met de geest van de bepalingen van artikel 25, § 3, 1).</p>
Natuurdecreet/ Soortenbesluit (BVR 15 mei 2009)	<p>Vogelhouders kunnen momenteel ringen bestellen bij meerdere clubs van eenzelfde vogelbond. Leden hiervan beschikken in dat geval over meerdere identificatienummers wat een efficiënte controle op het bestelde aantal ringen bemoeilijkt. Dit werkt op zijn beurt ringenfraude in de hand. De voor de hand liggende oplossing bestaat erin aan elk lid van een vogelbond een uniek identificatienummer op te leggen.</p>
Natuurdecreet/ Soortenbesluit (BVR 15 mei 2009)	<p>Ringenfraude blijft een probleem binnen de vogelhouderij. Heel dikwijls worden ringen gemanipuleerd om een vogel op frauduleuze wijze met een schijnbaar legale ring te ringen. Die vogels worden dikwijls te koop aangeboden aan andere vogelhouders die niet altijd beseffen dat zij met illegaal geringde vogels te maken hebben. Recentelijk is een nieuwe regelgeving ingevoerd met betrekking tot het gebruik van vogelringen. Als uit een evaluatie zou blijken dat die regelgeving niet volstaat om ringenfraude in te dijken, moet worden overwogen om het gebruik van zgn. breekringen bij fraudegevoelige vogelsoorten (zangvogels) te verplichten.</p>
Natuurdecreet/ Soortenbesluit (BVR 15 mei 2009)	<p>Het soortenbesluit voorziet in de mogelijkheid om kraaiachtigen te bestrijden onder meer door gebruik van trechtersvallen en eksterkooien (Larssenkooien). Deze middelen werken enkel efficiënt wanneer een lokvogel kan worden gebruikt. Krachtens het soortenbesluit moeten alle (Europese) vogels die worden gehouden, ook lokvogels, geringd zijn met een legale voetring. Dit is een bepaling die niet na te leven valt wanneer men een nieuw gevangen kraai of ekster als lokvogel zou willen gebruiken: die volwassen exemplaren kunnen immers niet meer legaal geringd worden.</p> <p>Wanneer de regelgever oordeelt dat populaties van bepaalde soorten te hoog zijn en middelen ter beschikking stelt om die stand te verlagen, moet die regelgever er zorg voor dragen dat die middelen ook op</p>

	<p>een efficiënte manier kunnen worden gebruikt. De oplossing hier is de afschaffing van de ringplicht voor lokvogels bij de bestrijding van kraaiachtigen.</p> <p>Een ander punt dat hiermee verband houdt is de verplichting voor gebruikers van Larssenkooien om de locatie waar de eksterbestrijding zal plaatsvinden precies aan te duiden. Deze regel is moeilijk na te leven aangezien Larssenkooien gemakkelijk kunnen (en moeten) worden verplaatst om eksters op een efficiënte manier te kunnen bestrijden. De ANB-website vermeldt weliswaar een vrijstelling van die meldplicht voor wildebeereenheden en individuele jagers die een geldig jachtplan hebben ingediend, maar het is voor de rechtszekerheid toch aangewezen om de regelgeving op dat punt te verduidelijken.</p>
<p>Natuurdecreet/ Soortenbesluit (BVR 15 mei 2009)</p>	<p>In principe moeten gekweekte vogels allemaal geringd zijn. Die regel uit het soortenbesluit geldt ook voor jachtwild dat wordt gehouden (bv. fazanten). Het knelpunt bestaat erin dat een aantal mensen thuis fazanten hebben, die vóór de inwerkingtreding van het soortenbesluit niet moesten geringd zijn en dat deze volwassen vogels niet met een legale ring kunnen geringd worden. In het soortenbesluit ontbreekt met andere woorden een overgangsregeling voor personen die op het ogenblik van inwerkingtreding van de nieuwe regel, volwassen fazanten hielden.</p>
<p>Natuurdecreet/ Soortenbesluit (BVR 15 mei 2009)</p>	<p>Het soortenbesluit bepaalt dat een vogelhoudersvereniging maar ringen mag uitreiken aan leden die niet zijn veroordeeld voor schendingen van de regelgeving inzake het houden van vogels in gevangenschap en waar het vonnis een verbod op het houden van vogels bepaalt. Daartoe moet het lid een verklaring op eer indienen bij zijn vogelhoudersvereniging.</p> <p>Vanuit handhavingsoogpunt rijst het probleem dat een veroordeelde vogelhouder er geen enkel belang bij heeft om dergelijke verklaring op eer in te dienen: als hij het doet wordt zijn aanvraag voor ringen geweigerd; als hij het niet doet is de kans klein dat zijn aanvraag geweigerd wordt.</p> <p>Deze regel kan beter worden nageleefd wanneer de vogelhoudersverenigingen in kennis worden gesteld van vonnissen tegen hun leden. De vraag rijst of bevoegde handhavende instanties zoals de Natuurinspectie op grond van de huidige regelgeving dergelijke informatie aan erkende vogelhoudersverenigingen mogen bezorgen. Indien dat niet het geval zou zijn is een expliciete aanvulling van de huidige regel raadzaam.</p>
<p>Jachtdecreet/ Jachtvoorwaarden- besluit(BVR 30 mei 2008)</p>	<p>Het jachtvoorwaardenbesluit staat het gebruik van de kastval bij vossenbestrijding toe, maar zonder het gebruik van lokaas expliciet toe te staan. Nochtans is het gebruik van lokaas noodzakelijk om een kastval op een efficiënte manier te gebruiken. De oplossing bestaat erin het gebruik van lokaas in een kastval expliciet toe te staan.</p>
<p>Jachtdecreet/ Jachtvoorwaarden- besluit(BVR 30 mei 2008)</p>	<p>Het jachtvoorwaardenbesluit bevat een bepaling op grond waarvan een jachtrechthouder fazanteneieren uit door landbouwactiviteiten bedreigde nesten mag rapen om ze te laten uitbroeden en ze nadien terug uit te zetten in het veld. Het probleem met deze bepaling is dat ze niet controleerbaar en bijgevolg niet handhaafbaar is. De betrokken bepaling is in vroegere jachtopeningsbesluiten opgenomen als resultaat van</p>

	<p>een discussie op politiek niveau over het al dan niet verbieden van het uitzetten van fazanten. Het is duidelijk dat deze bepaling door sommige jachtrechthouders wordt aangegrepen om op grote schaal gekweekte fazanten uit te zetten.</p> <p>De Natuurinspectie is niet in staat om deze regel in zijn huidige vorm te handhaven.</p>
Jachtdecreet/ Jachtvoorwaarden- besluit(BVR 30 mei 2008)	<p>Het jachtvoorwaardenbesluit legt aan geweerjagers de verplichting op om hun gewone jachtactiviteiten op zondag vooraf te melden op een elektronisch meldpunt van het ANB. De bedoeling van dit meldpunt was om een zicht te krijgen op de jachtactiviteiten op zondag en op potentiële conflicten tussen die jagers en derden. Daarnaast werd een tweede meldpunt opgericht met het oog op de registratie van klachten van derden over de zondagjacht. Het besluit bepaalt verder dat deze regel na één jaar zal worden geëvalueerd met het oog op eventuele bijsturing. Een evaluatierapport werd in oktober 2009 bezorgd aan de minister.</p> <p>Vanuit handhavingsoogpunt moet worden vastgesteld dat de regel zijn doel voorbij schiet: het is immers niet duidelijk of een jager die aan zijn meldplicht verzaakt, al dan niet mag jagen, zeker niet na het eerste jaar en een evaluatie van de regel uitblijft. Het is daarom, met het oog op duidelijkheid voor de burger én voor de jagers, wenselijk dat een betere regeling betreffende de jacht op zondag wordt ingevoerd: zo zou men kunnen opteren voor de vroegere regeling (jacht op zondag is zonder meer toegelaten), voor een jachtverbod op zondag of voor een mengvorm die duidelijk te controleren is, bv. enkel zondagjacht vóór de middag. Bijkomend wordt voorgesteld om in het kader van de administratieve vereenvoudiging bovengenoemde meldpunten af te schaffen.</p>
Natuurdecreet	<p>Het gebeurt dat een grondeigenaar bepaalde "grondgebonden" delicten tegen de natuurwetgeving pleegt (bv. het onrechtmatig verwijderen van KLE's) en nadien zijn grond verkoopt. Er ontstaan dan problemen om een herstel op te leggen aan de nieuwe eigenaar omdat die de overtreding niet heeft begaan.</p> <p>In het bosdecreet geldt een bepaling op grond waarvan in de notariële akte de verplichtingen van de nieuwe eigenaar moet worden opgenomen. Het natuurdecreet kent geen analoge bepaling. Dit probleem moet worden bekeken in het kader van de oefening die binnen het ANB aan de gang is rond de integratie van de bos- en natuurwetgeving.</p>
Bosdecreet/Natuur- decreet Toegankelijkheids- besluit (BVR 05 december 2008)	<p>Het toegankelijkheidsbesluit is enkel van toepassing op bossen en natuurreservaten. Daarnaast beheren openbare instanties zoals het ANB ook andere terreinen zoals parken en natuurgebieden zonder reservaatstatuut.</p> <p>De toegankelijkheid kan op die terreinen in de meeste gevallen enkel worden geregeld door een gemeentelijk politiereglement. Omdat personeelsleden van het ANB in een politiereglement niet bevoegd kunnen worden verklaard voor het handhaven van dat reglement, laat het toezicht in die gebieden te wensen over. Een mogelijke oplossing kan erin bestaan het toepassingsgebied van het toegankelijkheidsbesluit uit te breiden.</p>
Bosdecreet	<p>Krachtens artikel 81 van het bosdecreet moet voor elke kapping een machtiging worden gevraagd aan het</p>

	<p>ANB (behalve voor kappingen voorzien in een goedgekeurd beheerplan en kappingen om veiligheidsredenen). Houdt deze bepaling ook in dat de voorwaarden van de machtiging moeten worden nageleefd? Dat lijkt op zich logisch, maar het wordt niet expliciet zo gesteld.</p> <p>Het legaliteitsbeginsel in strafzaken vraagt dat regelgeving die strafrechtelijk handhaafbaar is, duidelijk en ondubbelzinnig is.</p> <p>De stelling dat het schenden van de voorwaarden van de kapmachtiging wel degelijk strafbaar is, vindt steun in artikel 95 bosdecreet dat bepaalt dat het uitvoeren van onrechtmatige kappingen verboden is. Probleem hierbij is wel dat artikel 95 enkel op openbare bossen betrekking lijkt te hebben waardoor de vraag blijft of het schenden van de voorwaarden van de kapmachtiging in privé-bossen strafbaar is.</p> <p>Om alle twijfel weg te nemen zou artikel 81 bosdecreet aangepast moeten worden waardoor het schenden van de voorwaarden van de machtiging expliciet strafbaar wordt gesteld.</p>
--	--

Bijlage 4: Gebruikte afkortingen

ANB	het Agentschap voor Natuur en Bos
AMMC	de Afdeling Milieuschade, Milieuhandhaving en Crisisbeheer van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie van de Vlaamse overheid
HPG	Historisch Permanent Grasland
KLE	Klein Landschaps Element
MHD	het Milieuhandhavingsdecreet (titel XVI van het decreet van 4 april 1995 Algemene bepalingen Milieubeleid)
MHB	het milieuhandhavingsbesluit (Besluit van de Vlaamse regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid)
SBZ-V	Speciale Beschermingszone – vogelrichtlijngebied, aangewezen in toepassing van de vogelrichtlijn
SBZ-H	Speciale Beschermingszone – habitatrichtlijngebied, aangewezen in toepassing van de habitatrichtlijn
VTE	Voltijds Equivalent

